

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Az erdélyi zsidóság és a konvent

A „Népünk” számára írta:

Wladimir Jabotinsky

Rigától—Szalonikiig hat millió zsidó él, akinek sorsa bizonytalan. A történelemnek abban a pillanatában élnek, amelyben az „élet xenofóbiája” olyan méreteket ölt, amelyet egyetlen nép sem bír el. Ismerem ennek a „rayon”-nak csaknem minden részét. Behatoltam a lengyelországi gettók legmélyesegesebb nyomorába, láttam a kelet-európai nagyvárosok intellektuális zsidóságának gyökértelenségét, amely lelkileg ingatag talajon építette fel egész életfelfogását. Gazdasági téren kíméletlen erővel taszítják le őket mind a nincstelenség nyomorúságába. Ott-hon vagyok Varsóban, ismerem Berlint és Bécsét, sajnálom Prágát és most itt vagyok Romániában, hogy ennek a riga—saloniki-i „front”-nak 800.000 főnyi seregét is közelről tanulmányozzam.

Az óhírdélságbeli zsidóságot már régóta ismerem és becsülöm. Van szíve és tudja mit akar. Az asszimiláció szele megérintette ugyan, de zsidó tudata még töretlen és nem homályosították el a zavaró életkörülmények.

Az erdélyi zsidóságot nem ismertem eddig. Sajnálom, mert abban a két városban, amelyben jártam, nagyon értékes és nagyjövőjű zsidóságot ismertem meg rövid ott-tartózkodásom ideje alatt. Amint láttam, a keleti és nyugati határmegyeiben, ebben az erdélyi zsidóságban benne lüktet még a keleti zsidóság népi és vallási fanatizmusa és harmonikusan párosul a nyugati civilizációval; amelynek szintén elég mély tradíciója van az erdélyi zsidóság legkülönbözőbb rétegeiben. Jómagam, aki évtizedek óta a zsidó népi-pszichének tanulmányozásával foglalkozom, első impresszióm után mély meggyőződésévé lett az is, hogy az erdélyi zsidóság ebben a hatmillió — részben evakuálásra itélt — zsidó tömegben az elitgárdát alkotják, gyöngyei ennek a zsidóságnak, amelyre még hatalmas nagy feladatok várnak.

Megvallom, ettől az erdélyi zsidóságtól sokat, nagyon sokat várok! Erkölcsi habitusa, nem nagyon megtört egzisztenciális lehetőségei azt involválják magukba, hogy a kellő pillanatban a nagy „arvonálnak” avant-garde-ját fogják alkotni! Csak foglalkozni kell ezzel a zsidósággal szeretettel, megértéssel és bizakodással!

Rövid hónapok alatt hatalmas munkát kell végezzünk. Meghirdettem egy konventet, amelyet össze kell hívni ennek a hatmillió szenvedő zsidó tömegnek jövője érdekében. Hatmillió kelet- és középeurópai zsidó tömegből két milliónak kell leszavazni és elküldeni képviselőit erre a „konvent”-re, amely sorsdöntő jelentőségű kell legyen

a zsidó jövő szempontjából. Ennek a megfélemlített, legtöbbször gyökértelen, létében és egzisztenciális lehetőségeitől megfosztott millióknak hallatni kell jajszavukat. Az egész világnak tudni kell, hogy mit akarunk! Az oceán tulsó partján vannak még igaz barátaink, ott van az ötmilliónyi amerikai

zsidóság ereje és Roosevelt igaz emberi hangja. De ezeknek megfelelő alátámasztás kell, erkölcsi giró, amelyet csak mi adhatunk meg neki, ez a hatmillió ember, amikor egyszerre kiáltja, mit akar!

Az osztatlan nagy Palesztinát akarjuk, a tömegemigrációt a zsidó százvezrek, esetleg milliók önkéntes evakuációját, mert ezzel az ittmaradottak jövőjét is örökre biztosítjuk.

Szeretettel üdvözölöm e lap hasábjairól az erdélyi zsidóságot. Azt a zsidóságot, amelyet mostantól kezdve, hogy személyesen megismertem, nagyra értékelek és amelytől sokat, nagyon sokat várok a zsidó jövő kiépítése szempontjából. Az erdélyi zsidóság „gyöngyszem”, amely még ragyogni fog a zsidóság koronáján értékének, súlyának és ragyogásának megfelelően! Így legyen!

Jeruzsálemben helyreállt a rend

Jeruzsálem. Az utóbbi huszonnégy órában a jelentések szerint enyhült a helyzet. A régi városnegyedek az angol csapatok teljesen megtisztították a felkelőktől. Az angolok minden egyes házat átkutattak és ha terroristát találtak, azokat a rögtönítélő bíróságnak adták át.

Az ország több helyén azonban tovább folynak a zavargások. Új módszer szerint a terroristák, amikor visszahúzódnak a katonaság elől, mindent feldolgnak, ami utjukba esik. Különösen a zsidó vagyont pusztítják. Chederánál szétromboltak egy kisebb ültetvényt, Tel-Aviv közelében 700 narancsfát. Berseba-ban fegyveres csapat támadta meg az adóhivatalt, ahonnan okmányokat rabolt el. Tiberiás mellett aknát helyeztek a vasuti sínekre. Jaffában több zsidó tulajdonban lévő épületet felgyújtottak. A jaffai állomáson tűz keletkezett, amelyet sikerült gyorsan eloltani. Haifa és Lydda között, Tulkarem közelében vasuti kocsi alatt bomba robbant.

A haifai kormánybiztosság két arab tisztviselőjét meggyilkolták a terroristák. Felkelő csapatokat angol repülők bombáztak, tíz felkelő meghalt, a többiek széjjelfutottak.

A helyzet, dacára az újabb merényleteknek, enyhültnek tekinthető, s remélni lehet, hogy a 25.000 angol katonának, amely ma az országban van, mégis helyreállítja a rendet.

A zsidó lapok felháborodással írják arról, hogy az arabok a mecsetekben rejtőznek és mert vallási okokból nem tudnak oda bejutni a csapatok, titkos utakon újabb csapatok jutnak ki és be és visszaélnék a vallási tilalommal, amely nem engedi meg, hogy mohamedán szent helyre keresztények vagy zsidók bejuthassanak.

Az arab szélsőséges lapok viszont azt írják, hogy senkinek sincsen joga tárgyalni az arabok nevében, csak Husszein jeruzsálemi főmuftinak, aki jelenleg Libanonban tartózkodik, mert az angolok oda száműzték.

Roosevelt elnök az Egyesült Államoknak kéri a Palesztina-mandátumot

London. A „Daily Express” szenzációs cikket közöl Rooseveltnek a Palesztina-kérdésben elfoglalt álláspontjáról. Az elnök véleménye szerint Palesztina feltétlenül zsidó nemzeti otthon kell legyen minden korlátozás nélkül! Helyes volna, ha Anglia megkérdezné az Egyesült-Államokat, nem-e akarja átvenni a palesztinai mandátumot. Angliának ebben a kérdésben az Egyesült-Államokhoz kellene fordulni. — Roosevelt

elnök kijelentette egy hozzá intézett kérdésre, amelyet Lowel Edit képviselő intézett hozzá, hogy az Egyesült-Államok kormánya nem tűr el Palesztinában olyan intézkedéseket, amelyek az amerikai szempontokat sértik. Az Egyesült-Államok meg fogják akadályozni minden olyan módosítást, amely a Palesztina-mandátum eredeti rendeltetését és szellemét sértené.

Wasserstrom Sándor:

Négyszemközi beszélgetés Jabotinsky-vel

Nem volt benne semmi póz, mikor a nagyváradi állomáson kiszállt a vonatból és a többszázfőnyi lelkes tömeg kíséretében bevonult a városba. A kíséretében lévő dr. Kanner Edgar országos elnök, Fischer Ernő kolozsvári ujcionista pártelnök és Farkas Ferenc erdélyi szervező főtitkár kijelentették, hogy a híres zsidó világpolitikus — *fáradt*. Azonnal a szállóba ment, visszavonult és csak ebédhez jött le. Ki lett adva a jelszó: *senkit sem fogad*. Délután öt óra sajtófogadtatás lett volna. Lefújta. Nem akar nyilatkozni. Amikor tolmácsolták előtte kérésemet, hogy tiszteletemet kívánom nála tenni, kijelentette, hogy készséggel tesz kivételt a „Népünk”-el.

Hat óra voltam előjegyezve, de a szerkesztőségben már kora délután szólt a

VLADIMIR JABOTINSKY

telefon és Jabotinsky kísérete kért fel, hogy legyek ott már fél hatra, de egyedül és csak néhány percre, mert utána az illusztris vendég pihenni akar. Jabotinsky ekkor utána volt már egy két és félórás kolozsvári beszédnek, utazásnak, — és előtte egy szintén nagy beszédnek és a másnapi utazásnak.

A Park-szállóában, a 22 számú szobában, illetőleg kétszobás apartmanban lakott Jabotinsky. Az ajtó előtt őrség, négy fehérsapkás betári. Senkit sem engednek be, de követik Farkas Ferenc parancsnokuk utasítását, hogy részemre szabad az út és felmehetnek a vezérhez.

Jabotinsky a szobában az ablaknál áll és a kertre néz, ahol őszi pompájukban sárguló hatalmas platánfák állanak és az elmulásra emlékeztetnek. Holott ő az *újárbredés nagy apostola*. Megfordul, elébem jön, a két karosszék közül az egyikbe leül és maga mellé ültet.

— *Wir sprechen als alte, gute Chaverim und Kollegen*, — mondja a legközelebbi hangon.

Emlékeztetem arra, hogy *tizenegy évvel ezelőtt a bázei cionista világkongresszuson együtt ültünk Weizmannal, Arlosoroffal* (akit közben meggyilkoltak Tel-Avivban) és *Heller sejm képviselővel a Finanzpolitische*

Komitée-be és egy hatalmas pénzügyi kölcsön felvételét tárgyaltuk a szentföldi országépítő munka céljaira. Szembenállottak egymással: a munkásság képviselője Arlosoroff, aki a munkásság nagy emigrációjáért szállott sikra, — és Jabotinsky, aki a tőkés és középosztály bevádolását szorgalmazta, mert szerinte a tőke maga után vonza a munkást is, tekintve, hogy nélküle nem dolgozhat, nem produkálhat. Mi Mizrachista delegátusok természetesen Jabotinskyt támogattuk. Erre emlékeztettem...

Jabotinsky ezután érdeklődik a magyar zsidóság száma felől és a zsidó sajtó iránt. Amidőn informálok, hogy egy millióra tehető a szétszórt magyar nyelvű zsidóság száma, a „Népünk”-kel kapcsolatban olyan kérdéseket tesz fel, amiből kitészik, hogy mennyire „szakmabeli”, hiszen *Jabotinsky tulajdonképpen a legragyogóbb zsidó zurnalista, akit csak a politika visz el némileg a sajtótól. Sőt, mint irodalmi tehetség már harminc évvel ezelőtt feltűnt és Gorkij Maxim is nagy várokozással tekintett jövője elé. De a népéért való küzdés később háttérbe szorította irodalmi tevékenységét.*

Erre gondolok, mikor mellette ülök. Komoran néz maga elé és csak ebben a félórában látom igazán, hogy mennyire koholmány az, amikor róla úgy beszélnek, mint „fasisztáról”. Békés, póznélküli, de kemény akaratú férfi, *aki tudja mit akar*. Jobban lát és többet lát, mint sokan mások, akik az élen haladnak, de a holnapról sincsen fogalmuk.

Kérdésekkel ostromolom. Válaszol. De nem nyilatkozik a nyilvánosságának.

— *Lehet-e együttműködés a többi cionista szervezetekkel?* — kérdem tőle. Kimerítően informál.

— *Milyen a kelet-európai zsidóság helyzete?* — hangzik második kérdésem.

Hosszasan válaszol. Amit mond, az nagyon érdekes. Mindezt azonban nem a nyilvánosság számára mondja, hanem a zsidó lapszerkesztőnek, aki naponta göngyöli fel a világ zsidóságának helyzetét a szerkesztői íróasztalánál. Tájékoztató, de közléseit nem szabad megírnom s csak majd idők múltán dolgozhatom fel.

— *Ami a nyilvánosságra tartozik, azt elmondom estére* — teszi hozzá mosolygva.

Figyelem mosolyát és fáradságát látom. Fáradságban, mint Bazelben volt. Elmélyültebb, komolysága és higgadtsága lenyűgöző. Tizenegy év nagy idő, akkor 47 éves volt, most már közel jár a hatvanhoz. Nagyszerű férfi ez, akinek nagyon mozgalmas múltja van. Aki harcolt a frontokon, aki annyit utazott világrészeket át, aki annyit küzdött, harcolt és agitált és *akit végtelen sok belső tűz emészt*. Érzem, hogy fluidum árad belőle, a nagyság delejessége, amely engem is hüvökrebe von.

Félóra telt el, mióta négyszemközt vagyok vele. Pillanatnak tűnt. Kopognak az ajtón. Farkas, az „adjuváns” szól be... Megszakítja az igen érdekes tárgyalást, mert

talán pihenni kellene az Elnök urnak... és kérve int nekem.

Belátom, hogy igaza van, elvégre ma este újra beszélni fog. És valóban nagyon fáradtnak látszik. Mennyivel erőteljesebb volt akkor ott Bazelben...

Az ajtóig kísér. Barátságosan bucsuzik, de hozzát teszi, hogy bizonytalansággal találkoztunk még az előadást követő vacsorán. Nesztele-nül megyek mellette a híres Waiszlovich-féle perzsákon... a magas szárnyasajtó becsukódik mögöttem, még érzem kézzsoritását, még látom okos fejét, amint lehajítja tenyerébe és mély gondolkahangon beszél, azzal a horizontális mindentlátó képességével, amit az utókor fog csak igazán értékelni...

Elmény volt, amiben nem lehet gyakran része az embernek... Jabotinsky nálunk járt, 18 órát töltött Nagyváradon és ebből félórát nekem szánt, a többi órák a szónoklat és pihenés között oszlottak meg.

A „Népünk” néhány száma ott feküdt az asztalán. Már korábban ott volt és bámulatos nyelvkészségével néhány sort olvasott is belőle... és „megérzte” amit irtunk Weizmanra és Palesztinára vonatkozólag.

Most már messzire jár Jabotinsky, de nem felejttem el találkozásunkat soha, soha...

**Látogassa szőnyegkiállításunkat
új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.**

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

A magyar hercegprimás megkapó beszéde a zsidósághoz

Sátoraljaujhely. Nemrégiben Serédi Jusztinian bíboros-hercegprimás bérnyakörűtán Sátoraljaujhelyen tartózkodott. Ez alkalommal a főpásztor fogadta a felekezeti küldöttségét. A szokásos sorrendtől eltérően, *elsőnek a zsidó hitközség küldöttségét fogadta a felekezetek közül a bíboros-hercegprimás. Roth Sámuel főrabbi héber nyelvű imával áldotta meg, majd dr. Grosz Dezső elnök üdvözölte a hercegprimást. A bíboros-hercegprimás a következő szavakkal felelt az üdvözlésre:*

„Tisztelt Urak! Köszönöm megjelenésüket. Megragadom az alkalmat, hogy örömmel emeljem ki a zsidóság mély vallásos erőkölsőségét és ősi hitéhez való szilárd ragaszkodását!

Hangsúlyozom, hogy a mai istentagadás felé való korszakban a hit és a vallásosság az egyedüli erő.

Ez fogja a jobb és boldogabb időbe vezetni az egész emberiséget és ez fogja a zsidóságot megvédelmezni az izgatásokkal felzaklatott demagógia ellen.

Fogadják áldásomat és adják át küldöiknek üdvözlőmet.

Ezután a hercegprimás meleg kézzsoritással vett búcsút a küldöttség tagjaitól.

Az ünnepélyes jelenetnél megjelent Payer Ferenc sátoraljaujhelyi protonotárius plébános, továbbá báró Waldbott Frigyes, Mária Alice kir. hercegnő férje, a város kegyura.

Telepes
rádiólámpái
űtéséhez

DUR A-Optima fűtőelemeket
(Szár-akkumulátor) használjon

Nem kell öltöni, sem kezelni!
Minden szűkületben
kapcsolható!

Technikai felvilágosítást nyújt:
DURAS A. Timișoara

Hamu alatt izzik a parázs...

A világrengető események olyan rohamosan követték egymást az utóbbi hetekben, hogy nem értünk rá behatóbban foglalkozni a német és osztrák zsidóság helyzetével. De ez ne tévesszen meg senkit, ez nem jelent mást, mint azt, hogy a hamu alatt izzik a parázs. A gyűlölet nem lankadt és hiába győzött Hitler minden vonalon, hiába csatolt rövid hat hónap alatt tíz millió németet a birodalomhoz, nem enyhült a gyűlölet egy percre sem. Sokan azt hitték — mi magunk is úgy véltük — hogy a német álmok valóra válása enyhíteni fogja a zsidóellenes tendenciát. Nem tudtuk kézzelfoghatóan indokolni ezt a feltevésünket, de — csalódtunk is benne. Sajnos, a hírek azt mutatják, hogy a zsidóság helyzete nem enyhült. Példa erre a zsidóellenes intézkedések egész sora, amely lakásukban való maradásukat teszi lehetetlenné.

Különösen erre feküdtek most már rá a nemzeti szocialista hatóságok. Bécsben a XVII, XVIII és XIX. kerületekben, ahol körülbelül 35.000 zsidó lakik, éles kampány kezdődött a zsidó lakók ellen. Sokhelyütt négy óra alatt kell kiürítsék lakásukat és butoruk egy részét ott kell hagyni. A megmaradt berendezési tárgyakkal a hitközség által létesített tömeglakásokba huzódnak meg, de ez már régen elégtelen számukra. Berlinben meg egy háztulajdonos társaság felmondott összes zsidó lakóinak január 1-re és bírósághoz hiába fordult bárki is, mert a német bíróságok expressis verbis kimondták, hogy nem adnak igazat zsidóknak, semmilyen ügyben.

Különösen a munkafront lapja, az „Angriff” dolgozik erősen a zsidó lakók ellen és azt hirdeti, hogy amikor egy zsidónak felmondanak és az nem megy az első szóra,

Felöltő-, átmeneti kabát-, öllöny- és diákegyenruha

szövetet

kevés pénzért, legjobbat ad

Katz Posztóáruház

ORADEA
Avram
Iancu 1

„megbontja” a ház békés rendjét, a harmóniát, amely a néptársak között fennáll — és ezért is ki kell utasítani a házból.

Ma még nincsen semmiféle hivatalos törvény, amely szabályozná a zsidók kiköltözését, de ez a végzálás, mintha előjele volna az elkövetkező lakástörvénynek, amely a zsidóknak rendes lakásokban való lakhatását teszi lehetetlenné. Azt pedig egyetlen ember sem tudja Németországban, hogyha a zsidók nem lakhatnak majd árja tulajdonosok házaiban, a zsidóktól pedig elveszik az ingatlanokat szépszóval, vagy erőszakkal, akkor hol fogják nyugvóra hajtani fejüket azok a szerencsétlen zsidó százezrek, akik sehogyan sem tudnak kiszabadulni a német nemzeti szocializmus agyonszorító karjaiból.

Amikor még az olasz zsidók egyenrangúak voltak...

Az olasz zsidóság most ünnepelte a nagy római főrabbinak, Dr. Angelo Sacerdotinak halálának évfordulóját. Ebből az alkalomból, külföldi zsidó lapok igen érdekes visszaemlékezést közölnek, amit még Sacerdoti főrabbi írt, nem sokkal halála előtt. Olyan érdekes, hogy mi is érdemesnek tartjuk reprodukálni: „Ez az érdekes történet akkor játszódott le, amikor Umberto trónörökös feleségül vette a belga királylányt. A római zsidó hitközség ünnepi istentiszteletet tartott ebből az alkalomból és én könyörgő imát mondtam a Mindenhatóhoz. Nehány nappal később a király magához

kéretett és ezeket mondotta: Meg akartam köszönni szívből azt a szép istentiszteletet, melyet családomért a zsidó templomban rendeztek. Az Ön hitközsége volt az első, mely a trónörökös házasságáért imádkozott. Megáldottam a királyt és azután öfelsége ezzel a meglepő kérdéssel fordult hozzám: Ugy-e ezen az istentiszteleten sok „minjan” volt együtt a zsinagógában? Meglepődve néztem az uralkodóra, aki azután mosolyogva ezeket mondotta nekem: — Csodálkozok ugye, hogy honnan tudom, mi az a minjan? Elmondom.

Abban az időben, mikor fiatal tiszt voltam, a turáni garnizonban egy napon meglátogattam Ottolenghi tábornokot, az én parancsnokomat, aki katonai tanítóm volt és akit később hadügyminiszteremmé neveztem ki. Ottolenghi tábornok különben is igen zord ember volt, ezen a napon a harag valósággal leritt az arcáról.

— Mi baja van a tábornoknak? kérdeztem tőle és kire haragszik oly nagyon?

— Felség — mormolta Ottolenghi, a turáni zsidó hitközségre haragszom. Egy halálási évfordulón templomba kellett mennem és nem tudtam imát elvégezni, mert nem volt minjan.

— Miért nem vitt magával minjant a templomba? — kérdeztem tőle.

— Felség azt hiszi, hogy a minjan, valami imakönyvet jelent? — felelte Ottolenghi. Nem. A „Minjan” azt jelenti, hogy tíz emberből álló gyülekezet. Minjan nélkül nincs istentisztelet a zsidó templomban.

Igy tudtam meg, hogy milyen fontos szerepe van a minjannak a zsidó istentiszte-

Gyomor-
és bélbetegségek
ellen

GASTRO-D.

Kapható minden
gyógyszertárban
és drogueriában

Új történetek

a chelmi naronimokról

MIÉRT VAN SOK NARR CHELMBEN?

Mint tudjuk, az égben minden angyalnak megvan a maga munkaköre és egyetlen angyal sem tud kétféle utat megtenni. Mivel az Uristen minden város részére évente új „narr”-t állít, külön angyalt biz meg azzal, hogy ezeket a naronimokat a tetőhelyre elhelyezze. Így történt azután, hogy az angyal, amikor Chelm főté érkezett, a kis zsáknyi frissensült „narr-lélekkel” eltépedt útjáról. Tudvalevőleg Chelm völgyben fekszik és körülötte hegyek vannak és az odautazás kissé bizonytalan. Így történt azután, hogy egy váratlanul felbukkanó sziklába ütközött az angyal, megcsuszott és ijedtében az egész zsákocskát tartalmát elejtette. Így történt, hogy olyan sok „narr” van Chelmben...

A LÉPCSŐ

Történt egyszer Chelmben, hogy a lépcső, amely a mikébe vezet, olyan rossz állapotban volt, hogy elhatározták annak kicserélését. Meg is bíztak egy asztalos, hogy bontsa el a régit. Ugy kezdett hozzá, hogy először a felső lépcsőt bontotta

le és így haladt lefelé, amíg az utolsó lépcsőhöz ért. Amikor az utolsó fokot is elbontotta, olyan mélyen volt a vízben, hogy nem tudott kimászni. Ez egy nagyon szomorú történet volt és sok agytörést okozott a szegény chelmieknek, amíg az asztalos kihuzták a vízből. Hogy ez többé elő ne forduljon, elhatározták a hitközségi közgyűlésen, hogy amennyiben még egyszer szükség lesz arra, hogy a lépcsőt elbontsák, az asztalos aulról felfelé kell elbontsa a lépcsőt. Ezt bevezették a hitközség jegyzőkönyvébe is, örök emlékül, illetőleg megemlékezésül. Nos, nemsokára megtörtént az, hogy a női templomba vezető lépcső lett használhatatlan. Az asztalos, okos fickó lévén, nem gondolkodott egy percig sem. Alulról felfelé kezdte elbontani a lépcsőket és amikor a utolsó fokon volt, már a női templomban volt, ahonnan nem tudott lemászni. Azt mondják, hogy még ma is ott ül.

A KÁLYHA

Chelm városának imaházában egy hatalmas kályhát építettek, amelynek egyik falára nagy és világító betűkkel ezeket a ritka sorokat jegyezték fel: „Ez a kályha Chelm szent város imaházának tulajdona”. Mit jelent ez a mondat? Elmondjuk az alábbiakban:

Amidőn Chelm város imaházának tetője és gerendázata már igen korhadt állapotban volt, össze-

gyűltek a hívek és tanácskozni kezdtek, hogy mit tegyenek. Mivel pedig alaposan meghányták-vetették a kérdést, az egyik chelmi esodálatos éles logikával a következőket mondta: Új tetőt kell építenünk! Azonnal el is indultak a bölcs beszéd után, hogy az erdőből gerendákat hozzanak az építkezéshez. Hogyan hozták azonban el ezeket a gerendákat a derék chelmiek? Nagyon egyszerű. Az imádkozások alatt elővettek egy-egy tíz emberből álló minjant, kötelekkel hozzáerősítették őket a gerendákhoz, akik aztán féltő óvatossággal elhozták az építkezési területre az oszlopokat. De, amint az imaház udvarához érkeztek, igen nagy fejtörést okozott nekik, hogy miként szállítsák azt be a szűk ajtócskán. Mert a gerendák méretei sokkal nagyobbak voltak, mint az imaház udvarának ajtaja. Akadt azonban ismét egy bölcs chelmi és adott rendkívül okos tanácsot, melyet nyomban meg is fogadtak. Kiemelték az ajtót sarkából és az egész rácsolatot simán a földre helyezték. Ezután pedig — mondanunk sem kell — a gerendák kényelmesen befértek az imaház udvarára. Az ajtót újra visszahelyezték a művelet után a sarkába. És joggal örültek ezután a chelmiek: Hol van még annyi bölcsesség, mint Chelmben egyedül?

Lebontották tehát a régi tetőt és megkezdték az új építést. Ennél a műveletnél kénytelenek voltak megállapítani, hogy a régi gerendák, amelyek most

leten. Ottolenghi tábornok kitűnő zsidó volt. Ha csak tehetné, elment a zsinagógába és ha szabadideje volt, ott ájtatoskodott. De ez nem akadályozta meg abban, hogy az olasz hadsereg egyik legkitűnőbb tábornoka legyen. Szerettem őt és tiszteltem nemes jellemét és emelkedett gondolkodását...

Igy nyilatkozott az olasz király és bizonyos, hogy ma sem gondolkozik másképpen. Arról nem tehet III Victor Emánuel, hogy Mussolini kölcsönt akar az angol pénzpiacra és mert azt gondolja, hogy a londoni zsidó bankárok ellenzik, ezért „represszáliakkal” él az ötvétezer főnyi olasz zsidósággal szemben. Az kétségtelen, hogy az olasz zsidóság életében is, a ragyogó korszak után, most az elnyomás és hanyatlásnak ideje következett el.

Imádkozni a „mesümed”-ek lelkiüdvéért

Mindég furcsának találtuk azt a mentalitást, amely annyira jellemzi a magyarországi zsidóságot. Csodálkozással kell megálljunk a rejtély előtt, amelyet mi sem értünk meg, akik pedig meg kellene értsük, hiszen mi is azon a nyelven beszélünk és ismernünk kellene annak a „pesti” lelki strukturának lényegét is. De nem ismerjük! Itt van mindjárt egy zsidó lapnak a cikke, amelyet Dr. Swartz Benjámin rabbi írt, „Ujévi üdvözlét kitért tanítványaimhoz!” címen.

Ezt írja többek között: „Ez lesz az első Roshasonoh, amikor ti nem fogtok velünk imádkozni, de azért nem hiszem, hogy szíveteknek legrejtettebb érzelmei nem fognak-e minden akaratotok ellenére is ezen a napon kitörni?” Ez rendjén volna.

Még abban sem volna sok kivetnivaló, amikor azt írja: „... rád fogok gondolni Nándorom, aki ezeket a kötelekeket kegyetlenül szétépted. És reád fogok gondolni az engesztelés napján is, amikor én fogok helyetted is, a mázlik alkalmából atyádról megemlékezni”.

Ez szomorú jelenség és helyénvaló, hogy a rabbi gondoljon azokra az ártatlan halottakra, akik nem tehetnek arról, hogy gyermekeik hitehagyottak lettek. Vagy talán álljunk meg egy szóra. Ártatlanok-e valóban? Nem-e bűnösök abban, hogy gyermekeiket

így nevelték? De hagyjuk ezt. Végül keserű rezignációval ezt mondja: „felejtsetek el engem, felejtsetek el ünnepünket is, ha képesek vagytok rá”.

De ami ezután jön, ezt nem tudjuk megérteni, mert így szól: „mi azért mégis imádkozni fogunk érettetek is... szomorú ünnepünkön megfogytok és megalázva fogunk imádkozni Istenünkhöz... érettetek is...”

A „mesümed” nem kér ebből, de a pesti hitközség vezetői oly udvariasak, hogy még a hitehagyottakért is imádkozik... pedig zsidó törvényeink ezen a téren elég rigorozusak. Viszont Pesten új interpretációja van sok Sulchan-Aruch-beli törvénynek...

Emőd Tamás halála...

Harminc évig a magyar irodalomé volt. Azé a magyar irodalomé, amely még nem volt színárnyalatokra bontva. Amelyben vezér tudott lenni Kiss József, akinek „Hét”-je körül tömörültek a magyar nyelv és irodalom meg költészet tehetségei. Emőd Tamás is itt kezdte. Verseket írt, beküldte Kiss Józsefnek és Fleischer Ernő, nagyváradi gimnáziumi tanulóba, Emőd Tamás író lett. Így keresztelte el őt a zsidó Kiss József, aki akkor a magyar irodalom egén állócsillag volt, amelyhez oda idomult akkortájt minden. Azután jött a „Holnapos”-ok társasága és ebben a millióban, ebben a furcsa, váradi zsidó-magyar környezetben lett gigászi naggyá Ady Endre. Ebben a kelesztő és érlelő humuszban tudott azzá lenni, ami lett. S közben Emőd Tamás is izmosodott, tehetsége érvényesült, írt rengeteget, verset, cikket, szindarabot, sanzont, s ha nem jön világkatakizma és nem érkezik el antiszemita uralom, akkor ma talán nem nyugodna Emőd Tamás 51 évvel magamögött a váradi zsidó temetőben.

De jöttek új idők és Emődnek szemére hányták, hogy hiába minden! Minden hiába, a cizellált magyar nyelv, amelynek kevés olyan művelője volt, mint ő, hiába a gyönyörű sok és ragyogó vers és a költészet nagyszerű látomásai és szépsége... Emőd Tamásra nincsen ma szükség a mai magyar nemzedéknek. Élete utolsó éveiben döbönt rá arra, hogy kiszakadt a humuszból, abból az ősi televényből, amelyről oly gyönyörű verseket írt. Az apai földbirtokon megszerette valóban az ősi ugart, azt a pusztai magyar szellemet, amely át és áttitatta az akkori magyar nemzedéket. S nem tudott megbarátkozni a másodosztályu szereppel,

amelybe jutott. A költő szíve mindég élesen reagál mindarra, mi körülötte történik. Emőd Tamásnak költői szíve volt és meghasonlott Fleischer Ernővel. Elvitatták tőle „emőd”-ságát és „lefleischeroz”-ták, azok, akiket legkevésbé várta volna. Most már ott porlad a temetőben és nagyon-nagyon gyászoljuk, mert nagyszerű költő volt, kitűnő ember és az utóbbi években magára eszmélt zsidó is... Nagy és kiváló tehetség távozott vele, s csak azt sajnáljuk, hogy végtelen tehetségével nem a zsidó irodalmat gazdagította. Mi hálásabbak lettünk volna neki, mint azok, akikért tulkorán szakadt szíve szegénynek...

Az erdélyi könyvpiac szenzációja:

Bartha Sándor zsidótárgy regénye „Uj Judea”
Kapható minden könyvkereskedésben
ára 60-lei.
Általános siker. Vegye meg még ma az Uj Judeát.

— ORTH. KÓSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

SHEMEN SZAPPAN A tisztaságért Az egészségért A higiéniaért

az udvaron fekszenek, igen silány és romlott állapotban vannak, most pedig igen nagy akadályt képeznek az udvar közepén. Csakhogy annak módját már ismerték, hogy miként kell a gerendákkal az imaház ajtaján közlekedni és máris elindultak, hogy kiemeljék a kaput sarkából. A legokosabb chelmi azonban közbelépett és így szólt: Tiszteltreméltó hideim! Kifizetődik-e, hogy ezekért az ócska gerendákért újra kiemeljük sarkából a kaput? — Kérdezték tehát a többiek: És mi lenne a te tanácsod? Csodálatos bölcsességgel beszélt újra ez a chelmi, aki kifejtette tervét, amely előtt minden tisztas polgár leemelte bársony kalapját. Ime így szólott: „Nyitva fogjuk éjszakának idején is hagyni az imaház ajtaját. Így aztán tolvajok fognak jönni, ellopják az ócska gerendákat és kiürül az udvar magától anélkül, hogy ez fáradságunkba került volna”. — A gerendákat azonban nem lopta el az udvarról senki, mert nem jöttek tolvajok, a hitközség azonban örvendezett az okos tanácson: „Hol van még annyi bölcsesség, mint Chelmben?”

Amint mondtuk, tolvajok nem jöttek és elérkeztek már a hovági sötét éjszakák is, az imaház ajtaján a ki- és bejárat a rendkívül nagy sötétség miatt egyre bizonytalanabbá vált, a korhadó gerendák

emiatl maradtak nyílóan tovább is az udvaron. A bölcs chelmiek újra kitaláltak valamit. Mécseszt fognak gyújtani az udvar közepén éjszaka, hogy a tolvajok könnyebben kiviessék a gerendákat. Mondta azonban ismét a legokosabb: Kedves hideim! Kifizetődik-e, hogy az ócska gerendákért költségbe verjük magunkat és mécseszt égessünk? És mi lenne a te tanácsod? — Kérdezték a többiek. És erre így válaszolt a bölcs férfiú: Bizzatok csak rám és pompás világitásról gondoskodik teljesen díjtalanul.

A chelmiek valóban rábizták a dolgot és hagyták, hogy alapos bölcsességét és csodálatos tanácsát valóra is váltsa. Amidőn pedig itt voltak újra a holdas éjszakák, egy hatalmas, nyitott vízeshordót hoztak az udvarra. Örömrépesve figyelték, hogy miként játszik a víz tükrén a hold fényes sugarával és amidőn a fénycsóvák teljesen betöltöttek már a víztükrét, hoztak egy tetőt és azt gyorsan vasabroncsokkal a hordóra szegezték. És ujjongott az egész hitközség: Hol van még nanyi bölcsesség, mint Chelmben?

Közeledtek a boros éjszakák és a chelmiek hozzálltak, hogy a hordóba rejtett fénycsóvákat kigengedjék a sötét éjszakába. Felnyitották a hordót

és minő csodás, a holdfényt nem találták meg benne. Semmi kétség: a tolvajok kilopták a fényt a hordóból. A bölcs chelmieket ez aggodással töltötte el. De a legokosabb chelmieket újra volt valami tanácsa: Oh, hideim, miután oly nagy szomorúsággal tölt el benneteket, hogy ellopták a hordóból a fényt, vigyázzatok most már, nehogy a meleget is kilopják szerett imaházunkból”. — Ez a tanács elevenükre talált a chelmieknél és kérdezték: Mit tegyünk? A bölcs pedig így válaszolt: Az a tolvaj, aki bátor volt a hordóból ellopni a hold fényét, ellophatja a meleget is pompás kályhánkban. Mit tegyünk tehát ennek megakadályozása érdekében? A bölcs közel hajolt a gyülekezethez és megsugárta nekik a tanácsot: — Elindultak erre azonnal és felirták a kályha egyik falára nagy és világító betűkkel e különös és ritka sorokat: „Ez a kályha Chelm szent városának tulajdona!” — Mert valóban mit tehet az a szerencsétlen tolvaj egy kályhával, amelyre világító betűkkel van ráírva a tulajdonos neve?

És így áll ez a kályha még a mai napig is az imaházban, élő példaként tanúsítva az egykori chelmiek bölcsességét. És a chelmiek még ma is büszkén és felemelt fejjel vallják, hogy: Hol van még annyi bölcsesség, mint Chelm szent városban?

**Af al pi!...
Troiz alldem!...
Csak azért is!...**

Jabotinsky beszéde!

Előadásom kezdetén azokat, akik nem járatosak a héber nyelvben, három új héber szóval fogom megismertetni és ez: *af-al-pi*, melynek fordítása: *csak azért is*. Ezeket a szavakat gyakran fogjuk megismételni előadásunk keretében, ha úgy látjuk, hogy a zsidó sors zsákucába került.

A palesztinai kérdés elsősorban a kelet-európai zsidóság kérdése, annak a terület-sávnak a zsidósága, amely északon Rigától, délen Szalonikiig, keleten Vlnától Párizsig terjed. Körülbelül hatmillió zsidó. Ennek a zsidó tömegnek, kivétel nélküli beleszámítva azokat is, akik úgy vélik, hogy pillanatnyi helyzeti energiájuk fejtana vagyunk, illetőleg még meglévő vagyunk mielőtt megérke-tenek ebben a kérdésben, igen, ennek a hatmillió zsidónak életkérdés Palesztina. A közép-európai zsidókérdés megoldásánál, a gazdanépek körében két áramlat küzd egymással. Nem a lényegben, mert *abban mind a kettő megegyezik, hogy a zsidókat el kell távolítani Közép-európából*, — hanem a metodikában. Az egyik irányzat, szerencsére, nem az irányító réteg, a brutális megoldásra hajlamos és a zsidókérdést a zsidóság elpusztításával véli megoldani. A másik irányzat reméli egy fokozatos emigráció lehetőségét és ez az irányzat Lengyelország és a többi országok vezetőrétege, intellektueljei és politikusai, — akiknek terveiben mint emigrációs bázis, ha lélektanilag is, Palesztina első helyen szerepel. Ha Anglia, — ahol az a tendencia, hogy lerázzák politikai kötelezettségeket, — a zsidó Palesztinával szemben vállalt kötelezettségeiről bármilyen oknál fogva lemondana és így az antiszemitizmus fékentartására előtérbe helyezte Palesztina lehetőség megszűnne, a zsidóüldözés oly brutális formája jelentkezne, amiről jobb nem is beszélni, mert a zsidóság olyan tragédiája következne be, amilyen még nem volt a történelemben. Ezért van érdekelve minden zsidó Közép-európában a Palesztina kérdésben és ez már nem a cionizmus ügye, hanem a zsidóságé.

AZ ANGOL POLITIKA

Ha csalódtunk Angliában, amely ugyáltszik, ki akar bujni a vállalt kötelezettségek alól, viszont tudnunk kell és a beavatottak számára régen nem titok, hogy az angol politikában igen sokszor kevés a konstant elem és sok benne a próbálkozás. Az angol politikai metódusok merőben ellenkezőek az európai metódusoktól. Az angolok már régen üzik az úgynevezett empirikus politikát, amelynek lényege a kísérletezésben van. A kontinensen viszont a politikai kérdések minden esetben a latolgatás és megfontolás tárgyai. Az európai politika végig gondolja a lehetőségeket és csak azután határoz, míg Anglia megkísérli a politikai lépést és Anglia nagysága abban áll, hogy nem zavartatja magát az első lépés balsikerétől, mert ha úgy látja, hogy a lépése nem helyes, úgy azonnal rátér egy másik utra.

Példákat tudok erre felhozni. 1921-ben, az első palesztinai arab felkelés idején már felmerült a Legislative Council kérdése, amel ye gy törvényhozó tanácsot jelent, természetesen arab többséggel. Az azt követő évben már a Fehér Könyv is foglalkozott a törvényhozó tanács kérdésével és ebben a könyvben, mint az angol palesztinai politika elvi alapjául jelölték meg ennek a törvényhozó tanácsnak életrehívását. És mi történt? A törvényhozó tanács még ma sincsen meg. Másik példa: 1926-ban az arabok felzudulására a kormányzat kiadta a jelszót: *stop*

emigration, ami azt jelenti, le kell állítani a bevándorlást. Ugyanebben az évben 36000 új bevándorló érkezett az országba. A rákövetkező évben, mikor a Simpson jelentés megjelent, a jelentés konkluziója az emigráció leállítására volt. S ime mi történt: 1934-ig 200.000 zsidó vándorolt be Palesztinába, holott a Simpson jelentés teljesen kizárta a bevándorlás lehetőségét helyszűke miatt. Vagy itt van a felosztás kérdése. 1936-ban az arab megmozdulásra királyi bizottság ment Palesztinába. (Angliában ez nagy szó: „királyi bizottság”) hogy az ottani helyzetet felülvizsgálja. Megszületett a Peel-jelentés, amelyről szépirodalmi körökben úgy mondják, hogy a legutóbbi idők leg-sikerültebb „irodalmi alkotása”, amely zsidókkal foglalkozik. A Peel-jelentés oda konkludál, hogy Palesztinát fel kell osztani.

Tudnunk kell, hogy a Balfour deklaráció és a san-remói békeszerződés osztatlanul a zsidóság számára ítélte Palesztinát a Jordán mindkét partján. Erre, a vérünkben! való Herbert Samuel fő kormányzósa idején már felosztotta Anglia Palesztinát és pedig olyformán, hogy cca 70.000 négyzetkilométert, a mai Transjordániát odaitétele egy alig 300.000 főnyi nomád arab lakoságnak, míg a fennmaradt részt, cca 26.000 négyzetkilométert, a legsűrűbben lakott területet, amelyen 800.000 lélek él, hagyta meg a zsidó kolonizációnak, minden logikus megfontolás ellenére. Most a Peel-bizottság egy újabb felosztási tervvel állott elő, amely a megmaradt 26.000 kilométerből négy és félszer kilométert hagy meg a zsidó állam részére, a többi meg az araboknak itéli és az angol korridor részére hagyja. Ez történt két évvel ezelőtt. Azóta újabb bizottság dolgozik, a technikai bizottság és még mindig nem történt meg a felosztás. Sőt, úgy hirtlik, hogy nem is lesz belőle semmi, amit én már előre meg is jósoltam. Ime, az angol politika így dolgozik és ennyire kísérletezik a legjobbnak vélt megoldási módokat között.

Most újból a törvényhozó tanács eszméje kísért; arab parlament zsidó kisebbséggel, ahol alig 30% volna a zsidó képviselő és ha mi nagyon jól tudjuk, hogy mit jelent kisebbségnek lenni európai kultúrnépek között, elképzelhetjük azt is, hogy mit jelent kisebbségnek lenni félvad arabok között. Ennek következménye az emigráció leállítása, s az összes zsidó reményeknek megsemmisítése lenne.

A cionizmus likvidálásának új és még súlyosabb formája lenne ez, mert ha a zsidó jisuvt kisebbségi sorsra ítélnék, annak következménye háboru lenne.

A ZSIDÓ HÁBORU

Formális háboru lesz. Mert ha az arab kormányzat megvalósulna, úgy ennek a kormányzatnak minden zsidó pozíciót meg fog kelleni hódítani. Ez a hódítása csak fegyveres erővel történhet majd, s ez az egész zsidó jisuvt fegyveres ellenállásába fog ütközni. A palesztinai zsidó háboru mozgósítani fogja az egész zsidó gálutot. És az ifjuság menni fog a zsidó Palesztináért harcolni, de erre a harcra az ifjuságnak elő is kell készülni. Ez a perspektiva az, amely parancsoló szükségessé teszi a zsidó ifjuság fegyveres kiképzését, ezért kell tökéletesíteni a zsidó chacharat és fiainkat megtanítani a fegyverforgatásra. Fegyveres zsidóságra van szükség, ez az, amit mi hirdetünk s a zsidó gyermekek tanulják meg a fegyverforgatás

mesterségét. A diaszporabeli zsidóságnak hatalmas összeget kell összehozni a közeljövőben, hogy a palesztinai félmilliónyi zsidóság megvédhesse magát. Kell fegyverre és kell egyebekre. Nem mondom azt, hogy egyik vagy másik célra, adni vagy nem adni. Adni kell! Adni a Keren Tel 'Chaj-ra, a mi alapunkra és nem mondom azt, hogy a többi célokra nem kellene adni. Adni kell sokat, nagyon sokat, többet mint amennyit bárki is bír, mert nem nekik adja, hanem saját magának. A zsidó ifjuságnak sportja pedig a Palesztinába való minden áron való kijutás legyen. Certifikáttal, vagy anélkül, minden akadály dacára. Ne higyük azonban, hogy a zsidó nép szabadságharcát az angolok cinikusan fogják végignézni. Mert minden cinizmusnak meg van a maga határa. Nyílt titok az, hogy a cseh válság idején az angolok attól félték a legjobban, hogy a csehek ellenállást fognak tanusítani, mert tudták, hogy ezt közömbösen nem nézhetik. Pedig a cseheknek nem ígérték semmit. Egészen más a helyzet Palesztinában, ahol a jisuvt Anglia garanciája mellett fejlődött ki, ahol nem egy zsidó Benes lesz, hanem zsidó harc és ellenállás.

De mit tehetnek majd a mi barátaink, Wedgwood és a többi derék keresztény angol, ha a gálut nem hallatja kiáltását és nem töltik meg garmadával tiltakozásukkal az angol külügyi hivattal.

A ZSIDÓ EGYSÉGRŐL

Az egység nagyon jó és üdvös minden nép számára és legtöbbször az egységes fel-lépéssel lehet csak előbbrejutni, amikor egy nép a szorongattatások idejét éli. Viszont soha nagy megmozdulások és a világ haladásának előbbrevitele nem függött attól, hogy vajon nagy tömeg akarja-e és egységesen indul el az úton, amelynek végcélja valamilyen eszme megvalósítása. A francia forradalom szabadság eszméit is egy kicsiny tömeg erőszakolta s Bastille ostrománál nem egységesen vett részt a francia nemzet. Az angol politikában is volt egy Gladstone és egy Disraeli. Soha nem tudtak az angol nemzet javáért úgy dolgozni, hogy együtt haladtak volna. Egyszer az egyik vezetett és a másik volt háttérben, azután jött a felváltás. Amikor az angol nép látta, hogy a Gladstone politikája hibás, akkor felretette és jött Disraeli. Ez a váltógazdaság nagyon egészséges és mégsem az úgynevezett egységet mutatja. A kisebbség, egy nép keretein belül, sokszor „trozzallemem” előbbrevizsi a világot. Amikor 40 esztendővel ezelőtt Reb Smüel Mohilever előbbrevitte a zsidó világot azzal, hogy Ciont kezdte propagálni, akkor a nagy rabbikollégium maga elé hivta és felelősségre vonta. És Mohilever volt olyan nagy és olyan bátor, hogy ellentmondott a rabbik százainak és haladt tovább a maga útján. Vagy vegyük Herzlt, aki egészen más millióben, de ugyancsak egy egészen kicsiny minoritás élén harcolt.

Akkor jöttek a hitközségek asszimilatorikus vezetői, jöttek azok, akik az asszimilációban és a demokratikus erők örökkévalóságában hittek és biztak és azt mondták, Herzlnek, minek ez az új Cion-eszme, nem-e jobb, ha minden úgy marad, ahogy van? Vagy magamról egy példát: 1915-ben Kopenhágában volt a cionista világszervezet executívájának egy összejövetele és ott felvettem a zsidó légió eszméjét. Leszavaztak. Erre elmentem egymagam a londoni zsidók közé és megszerveztem a zsidó légiót. És magam tettem ezt, anélkül, hogy az egész

nép összefogott volna. S ha ezt nem tettük volna meg néhány ezren, akkor ma joggal tehetne szemrehányást az egész világ, főleg az angolok, hogy egyetlen csepp vért sem ontottunk azért, hogy Palesztina felszabaduljon a török uralom alól és hogy mi zsidók küzdöttünk volna a mi országunk szabadságáért. Tehát nem mindég egységes fellépés az, ami boldogít. Ezt mondom ma is, amikor két egymással szembenálló erő küzd a cionista fronton.

ACHAD HAAM-IZMUS ÉS MI

Achad Haam, amikor fellépett, elméletben nagyon szép volt az elgondolása. A luxuscionizmus. Kikeresni a legjobb embereket a gálutban, sok tudóst, művészt, hatalmas egyetemeket létesíteni a Szentföldön, összehozni a szerteszórt zsidóság legjobb erőit és ebből épüljön ki a zsidó centrum. Erre gondolt Weizman is, amikor könyvében azt írja, hogy a zsidó tömeg „por”, amelyet nem lehet összehordani. Mi, ujcionisták éppen ellenkezőleg mondjuk. A zsidó tömeg nem port jelent, hanem hatalmas értéket, amelyet csak olyképpen tudunk boldoggá tenni, hogy összefogjuk és amennyire lehet, kivisszük őket, hogy hatalmas és kompakt tömegekben éljen Cion földjén. Az a Palesztina, amely nekünk lett ígérve, olyan terület, 116.000 kv. kilométer, amely ha Németország, Svájc, vagy Belgium népesedési viszonyait vesszük per négyzetkilométer, nyolcmillió zsidónak adna lehetőséget a letelepülésre. Ez pedig elég volna, hogy megoldja a világ zsidókérdését. De az a néhány ezer kilométer, amit adni akar a Peel-bizottság, az teljesen lehetetlen és kivihetetlen, amit ma már a cionista vezérek ép úgy belátnak, mint az angol kormányzat.

A haladás nem harmonikus egységek után jár, hanem ellentétek és harcok dialektikus fejlődésében. A két cionizmus között nem lehet szó kompromisszumról, hanem csak arról lehet szó, hogy egyik, vagy másik behódol.

ÖSSZEIVNI A NAGY VILAGGYÜLEST

Helytelen az, hogy sékel, tehát bizonyos pénzösszeg letétele teszi lehetővé, hogy valaki a zsidó nép sorsa felett döntsön. A legutóbbi cionista világkongresszus, amely Zürichben volt, összesen 600.000 sékel szavazat alapján gyűlt össze, tehát a zsidó világ négy százaléka nyilatkozott meg. Mi revizionista cionisták nem gondolunk arra, hogy ilyen alapon döntsük sorsunk felett, hanem üljön össze egy Cion világkonvent, melyre minden országban, amely érdekelve van, küldje

el megbízottait. Rigától Salonikiig mozduljon meg a kelet- és közép-európai zsidóság és minden „sékel” nélkül nyilatkozzék meg. Küldje el képviselőit Varsóba, ahol ez a konvent össze fog gyűlni és mondja meg, mit akar, Helyesli-e, amit Weizman és táborára akar, vagy helyesli-e azt, amit mi akarunk? Ez a világkonvent lesz hivatott eldönteni, vajjon melyik a helyes ut, amelyen járunkunk kell.

A világ népei, ha látni fogják, hogy a zsidóság akarata egységesen nyilatkozik meg a nagy és osztatlan Palesztina követelésében, a maguk érdekében is csatlakozni fognak annak kiköveteléséhez és maguk fogják szorítani a brit kormányt arra, hogy adja Palesztinát a zsidó népnek.

Mi haladunk a magunk utján. Mi érezzük és tudjuk, hogy az angol politika nem szilárd elvekkal dolgozik, az meghajol érvek és főképpen megmutatott erők előtt. Nekünk össze kell hívni a világkonventet, nem sékelek alapján, hanem demokratikus választójog alapján és ennek a konventnek képviselői döntsenek a jövőt illetően. Mit akarnak? Egy nagy és a Jordán mindkét partján elterülő katonailag is kiépített önálló zsidó államot, amely felvenné a hat millió üldözött

zsidóság zömét, vagy pedig az angol tétova politika járszalagjára kötve, mindent elveszíteni. Nemsokára eljövünk és megkérdezzük majd, hogy mit akartok oradeai, cluji zsidók és Transilvania zsidóságának akkor választani kell a két ut között, ahogy választan lesz az egész európai zsidóság.

Ezután megköszönte Jabotinsky, hogy meghallgatták oly türelmesen, több mint két órán át. Frentikus tapsvihar hangzott fel, percekig ünnepelte az ezer főnyi tömeg a világ egyik legkiválóbb szónokát, aki az igazságot jött hirdetni az erdélyi zsidóság elé.

Képtelenség visszaadni azt mimikában, „megjátszásban”, amit a nagy vezér produkált. Lélekzetvisszafojtva hallgatták és érezni lehetett, hogy miképp lüktet, miképpen dobban együtt vele ezernyi szív. Rendkívül mélyes benyomást keltett a hallgatóság körében Jabotinsky hatalmas beszéde és nem is tudják kivonni magukat azok, akik meghallgatták, vagy akik figyelmesen elolvasság ragyogó elokvenciával elmondott beszédét.

A nagyváradi Jabotinsky estély lefolyása

Hetekig tartó intenzív előkészület után, példás rendben és a legteljesebb anyagi és erkölcsi siker jegyében folyt le az október 20-iki Jabotinsky estély a Corso mozgószínház ezeröttszáz személyt befogadó hatalmas színháztermében. A Fekete Sas palotában levő szervezeti helyiségben két héten át, minden este összegyűltek az ujcionista vezetők, hogy a jegyek elárusítását, a tiszteletjegyek elhelyezését, a sajtó és egyéb propaganda szükségessége szerint azokat intézzék. Röpcédulák és plakátok, újságcikkek, személyes agitáció, jegyek eladása szisztematikusan folyt, ugyanígy, hogy mikorra Jabotinsky Vladimir megérkezett, minden a helyén volt és egy nagyszabású társadalmi eseményé vált.

A vezetőség, Leitner Zoltánnal az élen, Bleyer, Aerbuch Sámuel, Vass, Farkas, Kohn, Rosenzweig, Malek, dr Shwaritz vezetőségi tagokakl együtt dolgoztak, hogy minden méltó legyen a világhírű zsidó vezérférfihoz.

A FOGADTATAS

Csütörtök délután 12 óra után néhány perccel berobogott a bukaresti gyors, amelynek egyik elsőosztályú fülkéjéből kiszállott Jabotinsky, dr Kanner Edgár, országos elnök kíséretében. Malek Lázár betárvezető három éves kislánya csokrot nyújtott át neki és héber szavakkal üdvözölte. Leitner Zoltán a szervezet és Malek a betárok nevében üdvözölték. Az állomásfőnökség megengedte, hogy az I. osztályú várótermet kinyissák s így a betár-fiúk fehér egyensapkában ott állottak sorfalat, amint az elnök átvonult. Autósor ment a városba és a Park szálloda előtt már nagy tömeg várta érkezését.

Két órakor társaság volt a Carmel étteremben, amelyen csak a revizionista-cionista vezetők vettek részt. Utána lepihent Jabotinsky, majd 5 órakor ellátogatott a szervezeti helyiségbe, ahol az ifjuság jelenlétét fogadta és barátságosan elbeszélgetett velük. Utána ismét visszavonult és csak az előadásra jött el a Corso színházba. Állandóan mellette volt Farkas Ferenc, aki kolozsvári és nagyváradi utjára kísérte.

AZ ESTÉLY

A pódiumon hatalmas piros-sárga-kék drapéria és kék-fehér zászló, amelyet egy Betár tartott.

A színpadon közepén a helyi elnök,

Leitner Zoltán ült, jobboldalon Jabotinsky, balján dr Kanner. Előbb dr Kanner Edgár szólalt fel, román nyelven vázolta Jabotinsky jelentőségét és elmondotta, hogy milyen ünnepélyesen fogadták Bukarestben, hogy sokezer ember ment haza, mert nem tudott bejutni a terembe. A tappsal fogadott beszéd után Leitner Zoltán mondotta el német nyelven bevezetőjét. Vázolta Jabotinsky jelentőségét, életpályájának kimagasló eseményeit és „ünnepnap”-nak mondotta azt a napot, amelyen a város falai között üdvözölheti a váradi zsidóság a jelenkor egyik legkimagaslóbb egyéniségét. Ezután felkérte Jabotinskyt, hogy tartsa meg előadását.

AZ ELŐADÁS

Pontosan két óra és tíz percig tartott. Egy pillanatig sem lankadt az érdeklődés, mindég a legfeszültebb volt és frappirozta az ezer főnyi közönséget. A hallgatóság sorában ott láttuk a cionista szervezetek csaknem valamennyi reprezentánsát, rendkívül sok intellektuellt, akik nem akarták elmulasztani az alkalmat, amelyre talán csak egyszer egy életben nyílik alkalom Nagyváradon. Az előadásban annyi meggyőző erő volt, hogy egészen bizonyos, hogy sokszázan csatlakoznak majd az ujcionista mozgalomhoz. Sokszor tapsvihar szakította félbe az előadót és utána is percekig zugott az elragadtatás tapsvihara. Egy gyönyörű, tartalmas estély volt Jabotinsky nagyváradi séjourja.

(A beszédet lapunk más helyén közöljük, teljes terjedelmében).

Az előadás után bankett volt a Carmel étteremben, amelyen éjjel után 3 óráig ünnepezték a vendéget. Számos felköszöntő hangzott el. Először Mittelman Jakab, a Mizrachi országos szervezet nevében üdvözölte, utána Wasserstrom Sándor a zsidó sajtó nevében, Friedmann Ármán, Just József héber nyelven, Farkas Ferenc, Malek Lázár, végül Leitner Zoltán. Utána Jabotinsky ragyogó beszédében foglalta össze mondanivalóit, válaszolt a Mizrachinak, amelytől remél olyan bátorságot, hogy nyiltan ki merje mondani azt, ami mellett most is hitvallást tett.

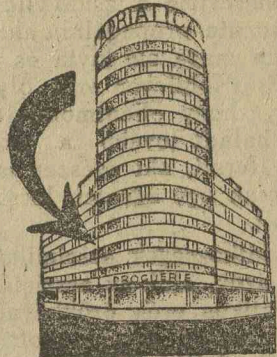
Reggel hat órakor utazott el, a pályaudvaron még egyszer elbucsuztatták és elrobogott a vonat, felejthetetlen élményt hagyva az erdélyi zsidóság körében.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘT

Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 543.90.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszer-különlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika-cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt áraitól vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR
gyógyszerész
DROGUERIA CARAIMAN

Népek

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Chesvan 3, október 28.

Szombat: Chesvan 4, október 29.

Heti szidra: נה

Heti haftora: רני עקרה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.00

gyertyagyújtás 5.05

Istentisztelet kezdete 5.23

Szombat befejezése 6.18

Tiszteljünk

minden véleményt!

Lapunk olvasói e heti számunkban több cikkkel találkozhatnak, amelyek az ujcionista mozgalom célkitűzéseivel foglalkoznak. Mindenekelőtt megtalálják Jabotinsky Wiadimir hatalmas beszédének kivonatát, amelyet Erdély városaiban nagy siker mellett elmondott. S talál más cikkeket is, amelyek azt célozzák, hogy felvilágosítsák erről a mozgalomról a magyarul olvasó közönséget.

Olvasóinknak meg kell érteni és örömmel kell fogadni, ha azt látja, hogy lapunk minden zsidó magasabbrendű és nemes célkitűzésnek hangot ad és egy olyan hatalmas mozgalomról, mint az ujcionizmus, amely mellett ma már zsidó százazatok nyilatkoznak meg, — megfelelő módon ismer-

Egy újság, főleg egy zsidó újság nem magányos. Ez nem „üzlet”, nem volt az a múltban és nem lehet az a jelenben sem. Egy lap, inkább fényképezőgéppel nevezhető, amely híven felveszi a történéseket, minden esetben a zsidó világeseményeket és problémákat és a kész felvételeket tarja az olvasó elé. A „Népünk” mindenkor e hűséges fényképező szerepét akarja játszani és az elvétől nem tér el, sőt ehhez marad meg, amikor az ujcionizmus problémáit is feljegyzi olvasói előtt.

Gigantikus erők küzdenek a világporon. Népek harcolnak, népek ellen és minden nap meg van a maga tragédiája, története és a láncszem, a múlt és jövő között. A zsidó világban is harcok dőlnek. Ezek a harcok nem újszerűek és nem tegnapiak. Aki ismeri a zsidó történelmet tudja, hogy mindég voltak nagy népi erők, amelyek szembenállottak egymással. Csak a zsidó asszimiláció és cionizmus évtizedes küzdelmeire. Viszont a cionizmuson belül is évek óta két irányzat küzd. Az egyik, a hivatalos cionista politika, a másik, amely „revizió” akarja venni mindazokat az utakat, amelyek az jár. Szembenállnak egymással. Az egyik élén Weizman, a másik oldalon Jabotinsky. Aki most itt jár közöttünk, erdélyi zsidók között. Két utat hirdetnek, s ez az utat mindkét részről becsületes, mert a végcél: azonos. Más uton járnak, éles ellentét van kö-

Mindig fiatalok..

Vannak hölgyek,
akik éveik dacára,

nem öregszenek

MIÉRT?

Nagyon egyszerű, mert szervezetük jól működik, mert szervezetük nincs megmérgezve. Az állandó ifjúságnak nincs más titka. Hogy az ifjúságot és egészséget megtartsuk ki kell választanunk szervezetünkben a mérgeket és salakokat, abban a mértékben, ahogy képződnek, azaz állandóan, így megakadályozzuk felhalmozódásukat és vérünk megmérgezését. A vér feladata az, hogy eljuttassa az életerőt összes szerveinkhez, azonban ha túl van terhelve mérgező anyagokkal, csak zavarokat és betegségeket okoz.

NE VÁRJON HOLNAPIG! HA AZ EGÉSZSÉG ÉS IFJUSÁG ELTÜNT, NAGYON NEHÉZ ISMÉT VISSZAZOZNI

Akadályozza meg szervezete megmérgezését Urodonal használatával, ez a készítmény egyszerű méregtelenítő szer. E Faivre professzor emlékeztető munkájában kijelenti: „Az Urodonal megvédi az artritikusokat a környező veszedelmektől, biztosítja számukra a rendszeres kiválasztást, enyhíti a megszültt véredények ellenállását, megszünteti a

reumatikus és izületi fájdalmakat, megszünteti a lélekzési nehézségeket és a szívyomást. Megtisztítja a vért szabályozza a belső kiválasztási mirigyek munkáját, visszaadja a test és szellem rugalmasságát, mert a vér ellátást és a vérkeringést könnyebbé és szabályosabbá teszi. Csakis méregtelenítéssel érhetjük el a megifjodást.

URODONAL MÉREGTELENÍTŐ ÉS MERIFJTJA A SZERVEZETET

Chatelain készítmény
Megbízható márka

Kapható gyógyszerárakban
és drogériákban

zöttük, de a siker azt fogja igazolni, akinek politikáját elfogadja a zsidónép és elfogadják a világ népei.

A „Népünk” fennállása óta cionizmust hirdet. Legtöbbször a nemzeti alapon álló vallásos cionizmust, a mizrachit. Ez az ut nem keresztelje az ujcionisták utját, ahogy azt nyíltan megmondották a mizrahi vezetők Nagyváradon Jabotinskynek, s amit a nagy vezér is igazolt. Ezernyi meggondolás az, ami a két utat szükségessé teszi. De nem „árulás” és nem „bűn”, sőt nem is hiba, ha a több száz ezer zsidó testvérünk által vallott ujcionista ideológiának is helyet adunk. Mi ezzel nemhogy hűtlenek lennénk eddigi elveinkhez, sőt, ezzel még jobban igazoljuk, hogy minden megnyilatkozó nagy népi erőről informálni kell a zsidó közönséget. Ma erről is kell beszélnünk és ha kell, holnap is, mi mindég itt állunk, mert az irás szent hivatás, amely ökszor gáncosot és mártíriumot jelent, de a végén győzelmet, ha a tetteket lelkesedés és szent hit fűti.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsceani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámma szemben
Mizrahi erdélyi kongresszusa!

— HAZASSÁG. Kemény Éva (Oradea) és Birnfeld Zoltán (Arad) i. hó 30-án Oradeán, str. Nicolae Iorga 21. sz. alatt tartják esküvőjüket.

SHEMEN SZAPPAN
A borbélyok szappana
A szépségiprizek szappana
A család szappana

— A BUDAPESTI FŐVÁROSI TANÁCS A VÁGATÁSI TILALOM ELLEN. (Budapest). A napokban ülést tartott a magyar főváros egyik bizottsága, amelyen az egyik tanács tag indítványt nyújtott be, amely szerint irjon fel a főváros a kormányhoz, hogy szüntesse meg a vágatási tilalmat, amely egymillió kilogramm húst von el a közfogyasztástól. Schuller polgármester szavazásra tette fel a kérdést, mire egyhangulag amellelt foglaltak állást, hogy felirnak a vágatási tilalom felfüggesztése tárgyában.

— ÉRDEKES PER EGY FELEKEZET-NELKÜLI MÉRNÖK TEMETÉSE KÖRÜL. (Rowno). Egy Kowalow nevű zsidó születésű mérnök halt meg a napokban, aki egész életén át hangoztatta, hogy egyetlen felekezethez sem tartozik és tiltakozik az ellen, hogy zsidónak tartsák. Most, hogy meghalt, a zsidó hitközség adott neki helyet a temetőben, de csak a kerítés mellett. A családja ezért pert indított a hitközség ellen. A rownoi kerületi bíróság előtt folyt a per, amely alkalommal a bíróság asztalán ott feküdtek a Rambam és Jorédea hatalmas foliánsai. A bíróság elutasította a keresetet és a hitközség álláspontját fogadták el. Dr Schorr volt a védője a hitközségnek. Nagy feltűnést keltett a lengyel zsidóság körében a per és az ítéletet örömmel fogadták.

Bismarck vaskancellár „Merkwürdiger Jude“-ja

A vak Gerson Bleichröder

A német népnek nagy dicsőséget szerző történelmi zsidó név került le egy évszázados bankház cégéről

Nemrégiben egy egészen rövid hír jelent meg a berlini lapokban, amely röviden csak annyit mondott: az S. Bleichröder bankház megszűnik és beolvad a Hardy & Co. bankházba. Hatalmas történelmi háttér az, amit felrajzolhatunk a horizontra, s megláthatjuk egy érdekes zsidó karrierek konturjait, amely a felfeléívelésben eljutott a zenith bizonyos pontjára, hogy azután, a viszonyok szomorú változása miatt: még a neve is lekerüljön azok közül, akik egykor egy nagy birodalom hatalmas pénzügyeinek kifejlesztésében orosz-lánrészt vállaltak.

BISMARCK ÉS AMSCHEL MEYER
ROTSCHILD

1851-ben a frankfurti Amschel-Meyer Rothschild háznak kertjében a ház ura egy feltűnően magas, szélesvállú, sűrű szemöldökű, vastagbajuszu férfival sétálgatott. Amschel-Meyer legidősebb fia volt a dinasztialapító Rothschildnak: az „öt frankfurti” közül a dinasztia helytartója Németországban. Az apa közel negyven éves halott már: a „fiuk” Bécsben, Londonban, Nápolyban és Párisban üzték a bankári mesterséget. Szorosan összetartottak, egymás nélkül nem csináltak semmit, de maguk között is a legnagyobb tekintélynek tartották a legidősebbet, a frankfurti tradíciók őrzőjét: Amschel-Meyert. Pedig épen ez a fiu nőtt ki legkevésbé az egykori frankfurti gettóból; ez maradt meg legtovább „házi zsidónak” a nagy állami és fejedelmi üzletek légkörében is. De talán épen ezt szerették benne a nagyurak, akikkel dolga volt: humorát, ősi okosságát, tekintélytisztelést. A látogató, akivel ezen a tavaszi napon sétált a kertben, különösen kedvelte Amschel-Meyert. Becsülte esztétikáját és mulattatta az a szinte naiv öröm, amivel látogatóját körülvette. A vendég Otto Bismarck volt, a katonatartású óriás, a porosz kormány követe a frankfurti Bundestag-nál, a német politikának akkori legfontosabb állomásán. Szinte eltörpült mellette a vékony sápadt ember: arca beleveszett a bársonygalléros fekete kabátból kivilágító mellény és nyakon körülcsavart széles gallér fehérségébe. A korán őszült haj és puha pofaszakáll, az átlátszó bőr, amit finom kék erek hálóztak be a szokatlanul magas homlokokon, a vékony hosszú ujjak még növelték ezt a fehérséget. Csak a nagy, sötét szemek világitottak a keskeny arcból, aminek valami groteszk-séget adott a hosszú orr.

— Fontos ügyben akarok Önnel beszélni. Kérni akarok valamit.

— Pénzt? Boldogan állok rendelkezésre. Mennyi kell?

— Nem, köszönöm, nem pénz kell. Többet kérek ennél: jó tanácsot.

— A jó tanács a legdrágább, mert nem tudni, mennyibe kerül. De nekünk Rothschildoknak az a feladatunk, hogy tanácsokat adjunk. Állok rendelkezésére!

Bismarcknak szüksége volt jó tanácsra. Nem volt gazdag ember, néhány évvel ezelőtt örökölte apjától a schönhauseni birtokot, a rossz karban levő pomerániai földeket, amiket mint igazi „juncker” annyira szeretett. Bismarck négy éve volt házas s harminchat éves volt. Lemondott vad mulatozásairól, költséges legényszokásairól és szorgalmasan igyekezett a földet jobb karba hozni. De szenvedélyesen vonzotta a politika, s mióta lekötötte a frankfurti követség, nem tudott vagyona szaporításával törődni.

— Bankárra van szükségem, — mondotta Bismarck — ajánljon nekem egy tisztességes berlini bankárt. Egy kikötésem van: zsidónak kell lenni!

— Velem nincs meglepedve Bismarck ur?

— Oh, magának én tulságosan kis ember vagyok Rothschild ur, az én kis „üzleteim” nem magának valók.

FORDULJON BLEICHRÖDERHEZ!

— Forduljon Bleichröderhez! Én is összeköttetésben állok vele. Ne az öreg Sámuelt keresse, az már nem érti a mai idöket. De a fia Gerson, az nagyszerű, zseniális ember... az majd törődik dolgaival...

Igy került összeköttetésbe az S. Bleichröder bankház az akkor még alig harmincnégyéves junior főnöke Gerson Bleichröder, a német birodalom későbbi megalapítójával, Otto von Bismarckkal. Így indult el egy berlini zsidó bankár karrierje szédítő magaslatoig, ahonnan most még a nevét is eltüntette az „árjaparagrafus”.

Az, hogy Bismarck kimondottan zsidó bankárt kért Rothschildtól, az nem volt feltűnő kívánság. A XVIII és XIX. század elején a fejedelmek és a nemesség legszívesebben a zsidókra bízta magukat, akiknek ügyességét és megbízhatóságát megfelelően értékelték. A fejedelmek és a „házi zsidók” között egyenesen intim viszony alakult ki. Leghíresebb ilyen kapcsolatot állt fenn Meyer Amschel Rothschild és a Hessen-Cassel-i választófejedelem között. A Hohenzollerek is a múlt század közepéig csak zsidó bankárok szolgálatait vették igénybe. Bonyolult pénzügyi rendszer volt az akkori német fejedelemségekben, hiszen minden egyes kis államnak külön éremje volt. A zsidók kiismerték magukat ezekben.

Visszatérve a Bleichröder bankházra, akkor, amikor Rothschild beajánlotta, még korántsem volt a híres bank, 1805-ban, amikor Bleichröder Sámuel megnyitotta pénzváltással, kisebb kölcsönüzlettel és sorsjegyárusítással kombinált üzletét, nagyon kis stílus volt. Az üzlet lelke inkább a felesége volt, aki 1822-ben megszületett Gerson.

Amikor Poroszország fellendülése bekövetkezett, a tér nyílt a fejlődésre és munkára. Ez a Gerson Bleichröder valóban zseniális ember volt. Kora egyik legmesszebbmenő tekintélyű pénzügyi tehetsége. Sokat utazott, rendkívüli műveltségre tett szert és esontja velejéig németnek, sőt porosznak érezte magát. Megvetette a német „Kleinstaaterei”-t, az apró-cseprő német országocskák partikulárizmusát és egységes nagy Németországról álmódott, amelyben a kereskedelem és ipar szabadon érvényesülhet.

HOGYAN KERÜLT ÖSSZE BISMARCK
BLEICHRÖDERREL?

Nem lehet sokat tudni arról, hogy mikor fogadta meg Rothschild tanácsát Bismarck. Járt közben Bécsben, elkísérte Ferenc Józsefet Budára, bejárta Pétervárat, Párist, míg 1862-ben porosz miniszterelnök lett. Két hónappal kinevezése után írja naplójába:

— „Gerson Bleichröder bámulatos élelétéről tett tanúságot. Helyesli a katonai reformokat, mert Ausztriát csak katonai erővel lehet kiszorítani a Bundból. A porosz önérettel összejáratnának tartja Ausztria hegemoniáját. Különös zsidó... olyan berlini dialektussal beszél, hogy néha alig értem”.

„Merkwürdiger Jude” így ír róla Bismarck és valóban különös ember volt. Már külső megjelenésében is. Vékony testen erős nagy fej, óriási homlokkal, erős egyenes — nem „zsidós” — orral, puha, hosszú bajusszal, széles, akaratérs állal, amelyet szabadon hagyott kétoldalú a lengő „császár-szakáll”. Nyílt homlokát hosszú, oldaltfésült fekete haj árnyékolta. Valami egészen különös sápadtság ömlött el az egész emberen, akit még kísértetiesebbé tett az egykor nagy fekete szemek hályogosodásának szürkésege. Hihetetlen energia lakott benne. Amennyire keveset látott — 48 éves korában teljesen vak volt — olyan élelétása volt politikai és gazdasági téren. Egy életrajzírója azt írja róla: „Gerson rendkívüli észbeli kvalitásai egészen különleges charme-át vegyültek. Elbűvölően kedves tu-

dott lenni. Legnagyobb hódítása: Bismarck volt. Nagy emberi erényeinek köszönhetően Bleichröder, hogy egy sorba került a Rothschildokkal és a porosz állam pénzügyi tanácsadója lett. Viszont Bismarck is neki köszönhetően sokat, hogy „vér és vas” politikájával Poroszországot a német nemzet hatalmának központjává tette.”

AHOGY ELŐKÉSZÍTETTÉK A POROSZ-
OSZTRAK HÁBORUT

Egy évvel a schleswig-holsteini háboru után, amelynek során két hercegséget vettek el a dánoktól, 1865-ben Bleichröder táviratot kapott Karlsbadból, amelyet Bismarck küldött neki és ebben az állott, hogy I. Vilmos császár beszélni óhajtott Bleichröder, aki akkor már alig látott, Siebert főkönyvelője társaságában érkezett oda és Bismarck a császár jelenlétében azt kérdezte tőle:

— Elő tud Ön teremteni, legrövidebb időn belül 15 millió tallért?

— Milyen célra?

— Ki akarjuk építeni a köln-müncheni vasutvonalat.

Bleichröder egy pillanatig gondolkodott, majd így szólt:

— Erre valóban szükség van stratégiai okokból. Vállalom. Később tudta meg a világ, hogy a porosz-osztrák háboru legfontosabb lépése volt ez az ut Königrätz felé.

EGY HÍRES EPIZÓD

Az 1870/71-es francia-német háboru után, Bismarck megkérdezte Bleichrödert, hogy mennyi hadisarcot követeljen a franciáktól. 1871 február 17-én tárgyalta Adolf Thiers miniszterelnökkel a hadisarcokról. A francia államférfi a párisi Rothschildot hozta el a tárgyalásokra. A „vaskancellár” ki-mondotta a szót, amit Bleichröder inspirált:

— Öt milliárd...

Thiers elképedt. Ilyen összegre nem számított. A keresztény időszámítás óta nem számoltak ennyi összeget...

Bismarck hidegen válaszolta: Azért hoztam magammal olyan pénzügyi tanácsadót, akinek időszámítása a világ teremtésével kezdődik...

Franciaország könnyen és gyorsan kifizette az öt milliárdot.

ANTISZEMITIZMUS ÉS BLEICHRÖDER

Hiába volt Vilmos császár és a keménykezű vaskancellár barátja Bleichröder, mégis támadtak extrém-konzervatív, ultramontán és antiszemita körök. Stücker Adolf protestáns teológus, a „Hofprediger”, mint antiszemita agitátor azt írta: hogy a nemzetközi pénztöke „rabigába” hajlja Németországot. Bismarck megvédte Bleichrödert: a császár megrendszabályozta a demagóg Hofpredigert, aki megfelelekezett arról, hogy mit tett Bleichröder a németekért. Azzal vádolták az antiszemiták, hogy azért vannak jó viszonyban a vaskancellár és bankár, mert ő intézi pénzügyeit. Ez azonban hasem került bizonyításra, még a megindított galmozási perek folyamán sem.

A világbankár lett Bleichröder akkor is, ha maradt Bismarcknak, amikor 1890 március 18-án II. Vilmos, — a doornii „favágó” — valósággal megkergette azt az embert, akinek a Hohenzollern-dinasztia a német császári koronát köszönhetett.

Két fia nem örökölte apjuk zsenialitását. Míg a tipikus „harmadik generáció”, csak azt költötte, amit apjuk s nagyapjuk gyűjtött. Az egyik Bleichröder, Hansról akkor beszéltek legtöbbször, amikor Maria Orskát vette feleségül, a híres színésznő, akinek a világhírű fekete gyöngysort ajándékozta, amely anyjác volt. A bankház tekintélyét a Schwabach-ot tartották fenn, akik megőrizték a bankház nagy tekintélyét a német magabankárok körében.

A Bleichröder-bankház megalapításától a Harmadik Birodalom ötödik évéig nem volt államkassza, amelynek átvevői és giránsai sorában nem volt volna első között a Bleichröder-bankház. Megszűnt ez a bankház, amely bizonyos értelemben történelmet csinált. Még hozzá nem is diestelen történelmet, a németek szempontjából. Ha Bleichröder most felébredne siri álmából, újra azt mondaná, amit egyszer társának: Schwabachnak írt:

— Aki halára számít, az tökfilkó. Én mindig csak hátatlanságra számítottam és ebben sohasem csalódtam...

Csodát kell művelnünk!

Irta: **Diamant Elemér** (București)

"Az idők méhe ismét nagy, történelmi eseményektől terhes. A még úgy-ahogy nyugodtnak tetsző külszin alatt vulkanikus erők fűbörögnek kirobbanásra készen. Egyik napról a másikra embermilliók sorsa, országok és népek élete a legmerészebb fantázia által sem álmódott változásokon megy át. A világ arculata majdnem óránként más és más és benne az emberek, a dolgok és értékek is ugyanilyen ütemben változnak. Új opokalipikus kor vajdik az események egymásraforolódásában, amelyből hatalmas kérdőjel mered minden élőlény számára: **Mi lesz?** Mi lesz holnap? Mit kell csinálni, hogy ez a holnap" még életben találjon, lehetőleg ép tagokkal és kevésbé összemorzolt lélekkel?

Mit csinál a zsidó nép ezekben a súlyos időkben, amikor egyének és népek életéről van szó? Mit csinál a zsidó nép, amikor egyes fiainak és a maga teljességének fizikai, erkölcsi és egzisztenciális fennmaradása minduntalan belesodródik a külvilág rajadásának viharos örvényébe? Félábrán az örvény már elkapott bennünket és most arról kell döntenünk, hogy odaadjuk-e a másikat is, azaz hagyjuk lesodorni magunkat a mélységbe, vagy pedig minden erőnkkel és minden áron azon leszünk, hogy mindent lábbal szilárdabb talajra vergődjünk.

Az elmúlt husz év alatt, a legutóbbi nagy háboru óta minden egészséges nép és minden öntudatos egyén kerített magának legalább egyetlen szilárd pontot, amelynek segítségével fenn tudja magát tartani egy világesemények ujjab világkatasztrófa esetében. Ha általában, rab népek felszabadítóit magukat, a szerencsésebbek pedig mindent megtek, nehogy valaha is hazátlanokká, rabokká és elnyomottakká váljanak. És most, hogy új zivatar fenyegeti a világot, minden nép, amely élni akar egészében és egyediben, felzaklatott hangyaboly képét mutatja, azaz dolgozik éjjel és nappal, hogy emberi számítás lehetőségein belül minél felkészültebben érje utól a vihar, amely talán a világ mind a négy sarkát meg fogja rázni. És jaj lesz annak, aki nem gondoskodott előrejében megfelelő menedékről magának!

A zsidó nép mit csinált az elmúlt husz év alatt? A nagy háborus zivatar eredményeként a világ népei neki is juttattak egy kis területet, hogy azon építse fel a maga különleges szükségleteinek figyelembevételével azt a biztos menedéket, amelynek "haza" a neve. Azt a menedéket, ahol a menedéket kereső otthon érzi magát és amelyet úgy rendez be, hogy biztonsága és életformája szempontjából legmegfelelőbbnek látja. De ahelyett, hogy a nehéz idők parancsainak és az élet vastörvényeinek megfelelően komoly, viharokkal és mostoha körülményekkel dacolni tudó, biztonságot nyújtó és mindenkit belogadni tudó menedéket építettünk volna magunknak, szines légvárakat, tarka szappanbuborékokat, kirakati parancsligeteket, potemkin-kolónikákat és parttyavárszerű játékszádot építettünk magunknak homokból, amely a legkisebb szélviharváltára is azzal fenyeget, hogy ránsza-

kad és maga alá temet. Az általában nagyon okosnak, céltudatosnak és gyakorlatinak mondott zsidó nép a saját legfontosabb dolgában úgy viselkedett, mint valami felelőtlen gyermek, aki valami ködös álmvilágban él és a valóság viharából legfeljebb csak azt veszi észre, hogy a villám milyen gyönyörűen ciklázik, miközben nem is sejtí, hogy ez a szép lidércfény agyonsujthatja.

Amíg az ég nagyjából tiszta volt, itt-ott kevés napsütéssel, ez a gyermekded gondatlanság még menthető volt, ha nem is lehetett megérteni egy olyan keserves tapasztalatokkal rendelkező népnél, amilyen a zsidó nép. De a nyugalmas, verőfényes szép időnek vége. A vihar egyre fenyegetőbb és ijesztőbb közeledik az emberiég elborult egén és minden pillanatban utólréhet bennünket nyílt mezőn, vagy az országúton. Hová huzódhat meg egy 16 milliós nép a nagy viharban, amikor mások menedékhelyén még ragyogó napsütésben sem tűrték meg szívesen? Mi lesz a mi menedékünkkel? Jut-e valamennyiünknek fedél, fekvőhely, étel, levegő és mozgási lehetőség benne? Vagy bizzuk rá az oktan és könyörtelen véletlenre, hogy ki lesz a boldog, aki be tudja magát lopni, gyömszőlőni abba a roszakatag, szűk, fedetlen, sivar és fultasztó levegőjű sátormenedékbe, amelyet még így is elvitatnak tőlünk?

Pillanatokkal a nagy vihar kitörése előtt nem lehet mindent pótolni, amit nyugalmas és rderő időben elmulasztottunk. Mire a zivatar megérkezik, nekünk már aligha lehet gázmentes és bombabiztos fedezékünk valamennyiünk számára. De nem szabad bevárni télenül téptettalu sátorban a vihart. Még talán nem veszett el minden és a vihar nem fog teljesen készületlenül találni bennünket. De sietnünk kell. Éjt nappalá téve el kell takarítani a mult hibáit, ki kell küszöbölni a mulasztásokat és egy nagy, minden zsidó lelket és testet magába-

Az erdélyi Uj Cionista Szervezet kiépítése

Wladimir Jabotinsky, az Ujcionista Világszervezet elnökének részvételével megtartott országos vezetőségi értekezlet többek között részletesen foglalkozott a mozgalom erdélyi helyzetével, valamint az Uj Cionista Szervezet országgrészi tagozatának kiépítésével. Ebből az alkalomból az országos vezetőség az erdélyi ügyek vezetésével **Diamant Elemért** bizta meg, aki ugyanakkor a Palesztina és kivándorlási ügyosztálynak is a vezetője az országos szervezetben.

Erdély kiépítésével kapcsolatban a fővárosban élő ujcionisták egy tekintélyes csoportja dr. **Krémer Armin** elnöklése mellett munkacsoportot alakított, amely egyfelől

Megszabadulhat a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“

PETROL-

szappant

használ.

Megszünteti a hajhullást és korpázást.

Kapható minden szaküzletben.

foglaló emberfeletti erőfeszítéssel ki kell verekednünk a magunk menedékhelyét, minél tágasabbat, levegősebbet, erősebbet és biztonságosabbat. Azt a menedékhelyet, amely a miénk, egyedül a miénk és amely biztonságot nyújtson arra, hogy a nagy zivatart lehetőleg minél kevesebb és minél kevésbé fájdalmas veszteséggel fogjuk átélni.

Itt a tizenkettedik óra. Talán utolsó alkalom nyílik számunkra most, hogy otthagyjuk a gálat végtelen vándorutjait és otthonra, hazára találjunk, ahol az élet, egy jobb, emberibb és becsületesebb jövő lehetősége nyílik számunkra. És ez lesz az ujkori történelem legnagyobb csodája. A ma embere általában nem hisz a csodákban, de nekünk akarnunk kell ezt a csodát minden szívünkkel, minden lelkünkkel és minden akarásunkkal, mert különben elpusztulunk. Már pedig egy valamennyire is egészséges nép nem akar elpusztulni, mielőtt minden lehetőt és lehetlent meg nem kísérelt a fennmaradása érdekében. Nekünk is most el kell követnünk minden lehetőt és lehetlent, hogy a csoda, amelyben szívünk mélyén valamennyien — még a legszkeptikusabbak is, — hiszünk, valóra váljon. És ha akarjuk, igazán akarjuk, a csoda be is fog következni.

Exotikus bőrkülönlegességeim

megérkeztek

Eddig nem látott külföldi női modellek

Pehelykönnyű, kézzel varrott női, férfi divatcipők

Nagyvárad és Biharmegye egyetlen zsidó ortopéd- és gyermekcipő specialistája

Kohn István belvárosi cipőszalon
Parcul Traian 1. - (Dr. Balláné kalapszalon mellett)

„Machleket Charédim“

A vallásos zsidóság a cionista célkitűzések szolgálatában

Jicchak Hecht újra Romániába érkezett

Minden igaz zsidó, aki tisztában van a népi erővel, nyíltan és fenntartás nélkül hirdeti azt, hogy a vallásos zsidóság csak akkor érti meg a mai idők szavát, ha népi alapon szervezkedik és Palesztina felépítésében legaktívabban kiveszi részét. A „Né-
pünk” mindenkor bátran hangsúlyozta, hogy a vallásos zsidóság megszervezése legem-
nensebb kötelessége és legelsőrangú fel-
adata a cionista szervezetnek és ennek érde-
kében a propaganda minden eszközét igény-
be kell vegye.

Eddig csupán csak azokban az orszá-
gokban ismerték fel a vallásos zsidóságban
rejtőző nagy erőket, amelyek már cionista
ideológia szempontjából kellő iskolázott-
sággal bírtak. Ugy a lengyelországi, mint a
németországi, valamint a tengerentúli álla-
mokban a magasabb nézőszögből vezetett
cionizmus a vallásos zsidóságnak eddig ki-
használatlan rezervoárját már évek óta fo-
kozatosan állítják a cionista munka szolgál-
táiba.

Ezekben az országokban a cionista ala-
pok vezetői rájöttek arra, hogy nem elégsé-
ges a vallási tömegeknek az, ha csak az
országépítés munkáját segítik elő, hanem
csak akkor tesznek eleget valóban a vallá-
sos rétegek igényeinek, ha az építés mellett
még a palesztinai vallásos intézmények erő-
sítését is elsőrendű célkitűzéseik közé ál-
lítják.

A Keren Kajemet Lejiszrael (Zsidó
Nemzeti Alap), amely a Szentföldön a zsidó
földnek a zsidó nép számára való visszavá-
sárlásával foglalkozik, külön osztályt létesít-
tett a vallásos zsidóság számára: „Machle-
ket-Charédim” néven. Ennek a szervnek több
célkitűzése van. Az egyik: hogy a vallásos
zsidóság a földvásárlási alapra adott össze-
geit külön nyilvántartsa. A másik cél: hogy
ezekből az összegekből ténylegesen csak
vallásos intézmények teremthetők meg a
zsidó nép földjén. Végül: hogy ezen szerve-
ken keresztül minél fokozottabb igényt támasz-
szanak, a vallásához hű zsidóságnak minél
nagyobb számban való elhelyezésére a Keren
Kajemet földjein.

Örvendetes számunkra, hogy a Keren-
Kajemet Lejiszrael jeruzsálemi központja
felismerte annak szükségességét, hogy az er-
délyi vallásosan gondolkodó zsidóság szá-
mára egy külön osztályt állítson fel a KKL
keretében „Machleket Charédim” néven. Ér-
tesülésünk szerint a cél megvalósítása érde-
kében komoly lépések történtek és már ki-
jelölték azt a személyt is, aki Erdélyben
egy a cionista, mint a vallásos zsidó körök-
ben a legjobb névnek örvend. Aki nagyszerű
szónoki készségével, összeköttetésekkel és

szervezési talentumával új irányt fog adni
a vallásos cionista szervezésnek. A kivá-
lasztott személy a hitközségekkel is szoros
kapcsolatot tart fenn ugyanígy, hogy
Erdély egyik legnagyobb ort. hitközsége is
támogatja a „Machleket-Charédim” akciót.

Kétségtelen, hogy Jeruzsálem illetékes
körei felismerték ennek a szervezésnek nél-
külözhetetlenségét, az elsősorban a Keren
Hajesod elmúlt évben ittjárt delegátusának,
Jicchak Hecht-nek köszönhető, aki rendki-
vül nagy eredményeket ért el épen annak
felismerésével, hogy az itteni konzervatív
zsidóság bizalmát is megerősítette a nemzeti
alapokkal kapcsolatban. Ennek a felfogás-
nak köszönhető, hogy oly nagy eredményt
ért el az országépítő alap felhozásában is,
amire még példa az erdélyi cionizmus tör-
ténetében nem volt. Öröm az erdélyi nem-
zeti érzelmű zsidóság számára, hogy Jicchak
Hecht, ez a kiváló férfiú újra Erdélybe ér-
kezett, aki annál is inkább ismeri az itteni
zsidóság mentalitását, mert hiszen Pozsony-
ból származott el Palesztinába és ott, mint
a nemzeti alapon álló vallásos zsidóságnak
kimagasló egyénisége végezte nagy és je-
lentős munkáját.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb
találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet

Forradalmi találmánya van Weizman Chaimnak, amellyel a narancshéjből negyven százalékos cukrot vonhatnak ki

Jeruzsálem. A Jewish Agency és a Cio-
nista Világszervezet elnöke, Dr. Chaim
Weizman, aki nagy hírű vegyész, nagyje-
lentőségű vegyipari felfedezéssel lepte meg
a világot. — Megtalálta annak a módját,
hogy miképpen lehet narancshéjből negyven
százalék erjeszhető cukrot kivonni. Weiz-
mannak már volt a világháború idején is
egy nagy vegytani találmánya. A „porlín”
nevű találmánnyal óriási szolgálatot tett
Angliának és ennek a találmánynak a Bal-
four deklaráció elnyerésében is nagy szere-
pe volt. Az új találmánynak nagy jelentő-
sége van Palesztinában, az ottani gazdaság
szempontjából, amelynek egyik legfonto-
sabb termelvénye a narancs és az ebből
származó cukorgyártás nagy gazdasági
perspektívát nyújt.

— A prágai „Selbstwehr” cseh nyelven
fog megjelenni. (Prága.) A Prágában 32 éve
megjelenő cionista újság, a „Selbstwehr”
az elmúlt héten jelent meg utoljára német
nyelven, ezután cseh nyelven fog megjelenni,
„Zidovský Rávi” néven. Dr. Weltsch marad
a szerkesztője.

— Dr. Perl Aleksandar ügyvéd új címe
Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet.
(Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó
és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia ter-
ületén.)

Százó:venhat zsidó menekült éhhalál előtt
áll a cseh-német semleges zónában

Prága. A cseh távirati iroda jelenté-
se szerint a százötven zsidó, akiket a német hatóságok a Brün kö-
zelében levő Vorlice és Kostice városokból
kiutasítottak, éhenhalnak a cseh-német ha-
táron, miután senki sem akarja befogadni
őket. Ténylegesen a német és cseh csapatok
közötti semleges területen mintegy száz
személy él sátrakban, meglehetősen rossz
körülmények között. Legnagyobb részük Bre-
lavi menekültek, akik elhagyták a város-
német csapatok megérkezése előtt. A men-
ekültek között csehszlovák alattvalók is van-
nak, legnagyobb részük azonban osztrák me-
nekült zsidók, akik az Anschluss után Bre-
lavlóban telepedtek meg, ahol a csehszlovák
hatóságok megtűrték őket. Ezeknek nincs
csehszlovák utlevelük. A katonák, külön-
képpen pedig a brüni zsidó szervezetek és
vöröskereszt foglalkozik ellátásukkal.
csehszlovák hatóságok, amelyeknek meg ké-
néniük a belső munkapiacot, semmi esetre-
sem engedhetik meg ezeknek a menekültek-
nek Csehszlovákiába való beutazását.

— AZ OLASZ INTELLEKTUELEK
TILTAKOZNAK A FAJTÖRVÉNYEK ELLEN.
(Róma). Az olaszországi zsidóellenes
intézkedések az olasz közvéleményben
főleg katolikus egyházi körökben élénk vis-
zatetszést és tiltakozást váltottak ki. El-
kelő olasz értelmiségiek pár nappal ezelőtti
manifestumot adtak ki, amelyben rámutat-
tak a zsidóellenes fajpolitika súlyos követke-
zményeire és egyben tiltakozásukat fejte-
ték ki a fasiszta kormány fajpolitikája ellen.
Pende professzor a fasiszta kormány faji po-
litikájáról írt cikkében tiltakozik a rezsim
szervei által e téren mutatott túlzások és
szükséges irányzatok ellen. Hangoztatja,
hogy azokat nemcsak a tudomány nem is-
meri el, de az olasz politikai hierarchia sem.
Pende professzor főleg a sterilizáció ellen
tiltakozik, amely ellentétes a vallással. Ez
az állásfoglalás kedvező fogadtatásra talál
főleg egyházi körökben és az Osservatore
Romano is hosszasan foglalkozik vele.
A bátor olasz professzort nemes emberi állás-
foglalásáért a fasiszta sajtó természetesen
éles támadásokba részesíti.

Építkezéseikhez
hasznájon földgázzal égetett

„Hercules”
cserepet,
falazótéglát,
speciális üreges
és földem-téglát

Házát vakolja

„Terrasit”
művakolattal, mely tartós, szintartó,
fagymentes, javítást nem igényel.

Nedves falak száraztételére

„Antiaqua”
szigetelőanyagjainkat használja.

„Hercules”
cserep- és téglagyár R. t.
DICIOSANMARTIN
Fióközem: Sighişoara—București

Hét-ről-hét-re

Washington. — Roosevelt elnök köszönő táviratokat kapott a palesztinai zsidó vezetőktől. A táviratokat Herzog és Rav Meir Berlin irták alá és többek között a következőket írják: *A zsidó nép mélyen meg van halva Amerika fáradozásáért. Cion istene áldja meg ezért Önt...*

Róma. — A miniszterium rendelkezést adott ki, amely szerint, azok az egyetemi hallgatók, akik eddig is olasz egyetemeken folytatták tanulmányukat, ezután is folytathatják, míg be nem fejezik. Viszont az első évfolyamokra seholy sem vesznek fel zsidó hallgatókat.

Jeruzsálem. — A zsidó munkanélküliek száma felére csökkent Palesztinában. Jelenleg 4000 a munkanélküliek száma. — O. Connor vezérőrnagyot, a hetedik divízió parancsnokát, Jeruzsálem katonai kormányzójává nevezték ki. — Az utóbbi évben 500.000 font értékű közmunkát végeztetett a kormányzat és katonaság, amelynek nagyrészt zsidó munkásokat alkalmazott. — Az angol csapatok munkája erősen folyik a zsidó fővárosban. Jeruzsálem katonai igazgatás alatt áll. Az új várost teljesen körülkerítették angol csapatok és elszigetelték a többi városrésztől. A modern negyedek határában páncélos osztagok és katonai járőrök állnak. Az óváros kapuit teljesen elzárták. Kétezzer főnyi katonaság zárta körül a régi városrészt, amelynek muzulmán negyedei teljesen a terroristák uralma alatt állottak néhány napig.

New-York. — Nagy feltűnést keltett zsidó körökben az egész világon, hogy Louis Brandeis hajlandó élére állani egy mozgalomnak, amely a zsidók palesztinai és diaszporabeli jogainak megvédéséért sikraszállott. Louis Brandeist nagyon aggasztják azok a hírek, amelyek arról szólnak, hogy a zsidó nemzeti otthon jogai ellen merénylet készül. Brandeis: vissza akar térni a zsidó politikához és harcolni akar minden ilyen korlátozás ellen amelylyel meg akarják csontítani a zsidóságnak Erec Jiszraele való jogait. Ennek lényeges feltétele, hogy egységet mutasson a zsidóság kifelé és befelé egyaránt.

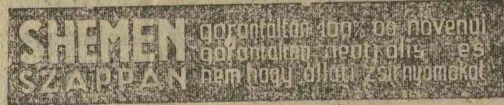
Jeruzsálem. — Az angol csapatok az egész óvárost megszállták, a mecsetek környékét kivéve. A brit csapatok, miután átkutatták egy negyedet, s letartóztatták a terroristákat, átengedik az ellenőrzést a rendőrségnek. Habár még mindig hallani szórványos puskalövéseket, nem lehet tagadni, hogy a helyzet sokat javult az utolsó napokban. Jeruzsálem lakossága az óvárosban nem teheti lábát az utcára este 5 és reggel 7 óra között. A város többi részeiben este 11 és reggel 5 között tilos a közlekedés. — A terroristák új taktikát választották: a katonaság által üldözve, mindent elpusztítanak maguk mögött: Főleg a zsidó tulajdonokat és azon arabok birtokait pusztítják, akik békülékeny magatartást tanúsítanak. Megtámadtak két ültetvényt, egyet Chederánál, ahol a zendülők összerombolták az öntözőkészülékeket és egy másikat Tel-Aviv közelében, ahol 700 narancsfát pusztítottak el. Bershebánál fegyveres banda kifosztotta az adóhivatalt és számos iratot vitt magával. Tiberias közelében a vasútvonalon aknát helyeztek el. Egy hajtány kisiklott, egy katona súlyosan megsebesült. Jaffában a terroristák felgyújtottak több zsidó épületet és kifosztották több mérsékelt arab lakását. Tiberias közelében az angol csapatok elfogtak 16 terroristát. — Ugy a zsidó, mint az arab sajtó támadja az angol kormányt. A „Hacofe” című lap azt állítja, hogy számos arab terrorista a jeruzsálemi Omár-mecsetben talált menedéket és így megmenekült a büntetés elől.

London. — Az angol kormány kebelén belül, külön bizottság alakult a miniszterekből, akiknek különleges feladatuk, a palesztinai kérdéssel behatóan foglalkozni. Ez a bizottság akkor létesült, amikor Macdonald gyarmatügyi miniszter referált a jelenlegi palesztinai helyzetről. — A Daily Telegraph egyik számában Churchill cikke jelent meg, amelyben kritizálta ugyan a jelenlegi palesztinai angol politikát, de végeredményben arra a konklúzióra jut, hogy a zsidó alliót korlátozni kell az Erecben. — A „Times”-ban Dr. Herzog palesztinai grand-rabbitól levél jelent meg, amelyben kihangsúlyozza a cionizmus nagy vívmányait Palesztinában. A levél igen mély benyomást tett az angol közvéleményre.

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!

— Jabotinsky kihallgatása Beck lengyel és Petrescu Comnen külügyminisztereknél. (București). A tíz nap óta Romániában időző Wladimir Jabotinsky, akinek erdélyi sikerült körútjáról lapunk más helyén részletesen megemlékezünk, kihallgatáson volt Petrescu Comnen külügyminiszternél, akivel hosszasan és részletesen tárgyalt a zsidó kérdéssel. Itt említjük meg, hogy Bucurestibe érkezése előtt igen fontos megbeszélést folytatott Beck lengyel külügyminiszterrel is. Mindkét jelentős tényezőnél arról tárgyalt, hogy a keleti zsidóság helyzetén miképpen lehetne könnyíteni és kérte őket, hogy a palesztinai emigráció kérdésében interveniáljanak Genfben és az angol kormányval.

— A nyírségi zsidóságot alaptalanul vádolják a nyilaskeresztesek. A Zsidó Távirati Iroda jelentése szerint, a magyar nyilaskeresztesek zsidóellenes agtációja olyan vádak között a magyar-cseh határon lakó zsidósággal szemben, amelyekről kiderült hogy nem felelnek meg a valóságnak. A magyar országos mérsékelt sajtó erősen megcáfolja azt a hírt is, amely arról szólt, hogy többszáz zsidót letartóztattak és internáltak volna őket egy magyar koncentrációs táborba. Kiderítették, hogy az egész koholtmány, amelyet nyilaskeresztesek részről azért lanszíroztak, hogy azt a zsidók ellen kihasználják. Ugyancsak megcáfolják azt a hírt, amelyet vérszomjas magyar nyilaslappok találtak ki, mely szerint a kisvárdai zsinagógában magyarellenes híreket leadó titkos rádiót fedeztek volna fel, s e miatt is, számos zsidót letartóztattak volna. Ezt a vádat kinyomozta már a rendőrség és ügyészség is és megcáfolták annak valódiságát, de az antiszemita lapok, csak tovább uszítanak, ezzel a jelszóval. A komoly magyar sajtó, még az a része is, amely különben nem zsidóbarát, a legnagyobb felháborodás hangján ír, a nyilaskereszteseknek ezen a féktelen agitációjáról, melynek nincsen semmi alapja s csak a kedélyek izgatására alkalmas.

— MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palacszálló mellett.

— A Pica nagy földterületet vásárolt Tel-Avivban. (Tel-Aviv). A napokban került nyilvánosságra, hogy a Pica társaság a Barclays Bank szomszédságában 1700 négyszögöl területet vásárolt, ahol egy négyemeletes házat épített, a legmodernebb elvek alapján. A házban a Pica bankon kívül a lengyel konzulátus is lakni fog és még számos más intézmény. Az építés 30.000 foniba fog kerülni. Nagy meglepődést keltett ez a körülmény, mert eddig a Pica nem sok pénzt investált Palesztinába.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A cluj-i aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

— Katonai kormányzat Palesztinában. (Jeruzsálem). Sir Harold MacMichael fő-kormányzó felhatalmazta Hianing tábornokot, a palesztinai haderők főparancsnokát, hogy a polgári kerületi kormányzók helyébe katonai biztosokat nevezzen ki. Ugyanekkor a palesztinai rendőrség vezérfelügyelőjét a katonai erők főparancsnoksága alá helyezték. Az eddigi kerületi kormányzók ezentul, mint politikai tanácsadók fognak résztvenni a közigazgatásban.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

HERBERT SAMUEL UJ CIME...

Köztudomásu, hogy Herbert Sámuel, Palesztina volt fő-kormányzója, nagy kitüntetést kapott viscount (vi-kont) lett. Most, hogy a szudéta kérdésben is olyan odaadó hangulatban volt és rábeszélte a jó öreg „Csimbi”-t, hogy „add oda, én úgy adtam oda...” (Palesztina kincstári földje meg Transzjordániát z araboknak!) egy ujságot meginterjúvolta és „lord”-nak titulálta. Tiltakozott a cím ellen, mert ő viscount, mire a zsidó ujságot így folytatta:

— Vi-kont dazú Herr Lord, so nach zugehör für Hitler...

BATA LESZ AZ ELNÖK?

Mióta azt lanszírozzák, hogy Bata, a híres cipőgyáros lehet a köztársaság elnöke, azt mondja a hitsorsos:

— Több van Batának sarokba, mint másnak fejbe...

MUSSOLINI CSENGŐJE

Amikor Perth angol nagykövét lázasan tárgyalt Mussolinivel a csehszlovák és spanyol kérdésben, hogy jobban argumentáljon, a Duce rámutatott asztalán egy csengőgombra és a következőket mondta:

— Ha ezt a gombot megnyomom, abban a pillanatban az összes olasz haderők mozgósítva lesznek. Egy gombnyomás — és kész!

— Vigyázzon Duce — mondotta az angol nagykövét — nehogy azt a gombot nyomja meg, amikor csak egy pohár hideg vizet akar inni...

AKTUALITÁSOK

Sokkal könnyebb megállapítani egy zsidó azt, hogy miibe halt meg, mint azt eldönteni, hogy miből élt...

Mi az, hogy „jó idők?”

A „rossz idők”, ami után, — még egy rosszabb jön...

Minden német zsidót most Izrael-nek neveznek. Ennélfogva, ma Németországban található az igaz „klall-jiszroel”...

A német zsidókra most nyugodtan mondhatni: Af al pi sechoto... Izrael hü... vagyis, mégis bűnösök is, Izrael-ek maradnak...

Mussolini eltávolítja a diplomáciai szolgálatból a zsidókat.

Indok: midvar séker, tirchak... a hazugságtól eltávolítja őket...

Eddig a német fürdőkben, hat sich die ganze Welt sich ge-heilt...

Jetzt ist dort nur „heil-Hitler”.

Reisch cernáufi szinagagató Nagypáradon Szimchat-Tórákor és amikor este, a nagytemplomban látta a zsufolt padsorokat, így kiáltott fel:

— Aj, haszt du Semiszbolech, ein gutes Publikum! Halevaj hát ich so ein „Haus”.

Jabotinsky előadása után mondotta egy szélmességéről ismert ur: Hiába, a zsidókról most kiderül, hogy közvetítők. A „tőkét” kapják az arabok, a jutalékot” kapják a zsidók... mindössze négy per centjét a tőkének”...

CSAK AZ ELLENKEZŐJE

Három nagyváradi lap, Jabotinsky előadásával kapcsolatban azt írta a beszámolójában, hogy Jabotinsky, a cionista szélsőbaloldalt jelenti. Másnap megjelent a dementi: a revizionisták nem szélsőbal, hanem a szélsőjobbot jelenti. Egy írás jut erről eszünkbe:

A káplár oktatja a legénységet és a katonákat összelevesztik a jobb lábát, a ballábbal. A káplár dühös lesz és ezt mondja: ti marhák, a jobban ugyanaz mint a bal, pont olyan — csak annak az ellenkezője.

JOGOS RENDELKEZÉS

A fiatal házaspár mélyen alszik, de az apát pár hónapos kisfiu felébred és éktelenül sirni kezd. Miután a mama nem tudja lecsendesíteni, felkéri a papát:

— Kérlek, légy szives, törődj te is a gyermekkel egy kicsit, hiszen a tied is.

A papa nyugodtan a másik oldalára fordul álmosan mondja:

— Hagyj békében, az én részem hadd sírjon...